

BÜLTEN

BURSA BAROSU BİLİŞİM HUKUKU KOMİSYONU

BU SAYIDA

**GEÇMİŞTEN BUGÜNE
İNTERNET VE WEB 3.0 İLE
HUKUK İLİŞKİSİ**

**BÜİŞTEBİR "BİT" YENİĞİ
OLABİLİR**

**FATF''SEYAHAT
KURALI''**

**EVCİLLEŞTİRİLMİŞ
KRİPTO VARLIĞIMIZ:
DİJİTAL TÜRK LİRASI**

**KONSER SÖZLEŞMELERİNİN
AKILLI SÖZLEŞME OLARAK
YAPILMASI**

**ÇEREZLER BAĞLAMINDA
KİŞİSEL VERİLERİN
KORUNMASI**

BÜLTENİMİZDE

Teknoloji, bizlerin takip edemeyeceği hızda gelişmekte ve hayatımızın ayrılmaz bir parçası haline gelmektedir. Her gün gelişen teknolojiye ayak uydurmak biz hukukçular için zorunlu hale gelmiştir. Yapay zeka, blockchain, fintech, NFT, fikri ve sınai mülkiyet, internet, e-ticaret, kişisel verilerin korunması gibi kavramların insan hakları, ceza hukuku, sözleşmeler hukuku gibi hukukun temel alanlarında incelemek ve bunlar hakkında bilgi sahibi olmak biz hukukçuların bakış açısını geleceğe yönlendirecektir.

Aynı zamanda bu kazanımlar ile biz hukukçular, bilişim dünyasında yoğun zaman geçiren milyarlarca insanın işlem güvenliğini sağlamak ve dijital anlamda da geleceğe temiz bir dünya bırakmak görevi de üstlenmektedir.

Bu düşünceler ile bizler de bilişim ve hukukun kesiştiği alanlardaki gelişmeleri takip ederek siz değerli okuyucularımıza aktarabilmek, *yeni çıkan yasal düzenlemeleri sizlerle buluşturabilmek adına Bursa Barosu Bilişim Hukuku Komisyonu olarak sizlere her ay bülten hazırlıyoruz.

Bilişim hukuku alanında meslektaşlarımızın sizler için hazırladığı makaleleri, haberleri, dizi, film ve kitap önerilerini ve daha birçok içeriği her ay bültenimizden takip edebilirsiniz.

Bültenimizin siz okuyucularımız için bilgi verici olmasını ve okurken keyifli zaman geçirmenizi temenni ediyoruz. Saygılarımızla.

Bu yazımızda, neredeyse tüm insanların kullanımına açık ve kolay ulaşabildiği internetin; geçmişten günümüze teknolojinin boyut atlamasıyla nasıl bir noktaya geldiği ve bu konuda bizleri yakın gelecekte nasıl bir uygulamanın beklediğini ve son olarak gelişen teknolojinin hukukumuzdaki yansımalarını kısaca ele almak isterim. İyi okumalar.

İlk temelleri 1950'li yıllarda Amerika'da atılmaya başlanan internet, 60'lı-70'li yıllarda hızla gelişmeye başlamakla birlikte 1989 yılında günümüzdeki halini almıştır.

1989 yılında hayata geçen ve İnternetin en eski sürümü için kullanılan terim olarak nitelendirilen World Wide Web , (www uzantısının açılımı, Dünya Çapında Ağ) 'in mucidi olarak bilinen Tim Berners-Lee tarafından ortaya atılmıştır. Web kavramı en açık tanımıyla; internette linkler aracılığıyla birbirleri arasında geçiş yapabilen, sayfalardan oluşan ortamlardır. Bu şekilde web'ler bir araya gelerek, web sayfalarını oluşturur. "Hypermedia" (linklere dayalı internet) adlı bağlantı konsepti, bu kavramın yapıtaşını oluşturmaktadır.

Hayatımıza internetin girmesiyle birlikte "web" kavramı kullanılmaya başlanmış; birinci kuşak teknoloji olan Web 1.0 ile yeni bir dönem başlamıştır:

WEB 1.0 VE KAPSAMI

Web 1.0, tek taraflı içerik üreticilerinden oluşan, üreten ile tüketen taraf arasındaki etkileşimin yok denilecek kadar az olduğu, kullanıcıların ansiklopedik bilgilere ulaşabildiği, Web teknolojilerinde daha sonraları ortaya çıkan değişim ile gelişmeler neticesinde, Web'in ilk ortaya çıkışıyla birlikte sürmüş olan ve günümüzde de az da olsa varlığını sürdüren ilk nesline denilmektedir.

Hayatımıza internetin girmesiyle birlikte "web" kavramı kullanılmaya başlanmış; birinci kuşak teknoloji olan Web 1.0 ile yeni bir dönem başlamıştır:

WEB 1.0 VE KAPSAMI

Web 1.0, tek taraflı içerik üreticilerinden oluşan, üreten ile tüketen taraf arasındaki etkileşimin yok denilecek kadar az olduğu, kullanıcıların ansiklopedik bilgilere ulaşabildiği, Web teknolojilerinde daha sonraları ortaya çıkan değişim ile gelişmeler neticesinde, Web'in ilk ortaya çıkışıyla birlikte sürmüş olan ve günümüzde de az da olsa varlığını sürdüren ilk nesline denilmektedir.

Özetle Web 1.0 nesli kapsamındaki temel özellik ve işlevleri şöyle sıralayabiliriz:

- İnternet bu dönemde kullanıcının tek yönlü olarak karşı bilgisayarla iletişim kurduğu bir web teknolojisi olarak kullanılırdı. Statik yapı bağlamında bu nesil altında sunulan Web siteleri / uygulamaları kullanıcı ile etkileşime girmemektedir. Günümüzde kullandığımız web teknolojisinde olduğu gibi hem donanımsal olarak hem de yazılımsal olarak renkli ve dinamik değildi.
- Sayfa içerisinde başka kullanıcılarla iletişim kurulamaz veya web üzerinden alışveriş yapılamazdı yani sadece bilgi sunma amaçlı kullanılabilmekteydi.

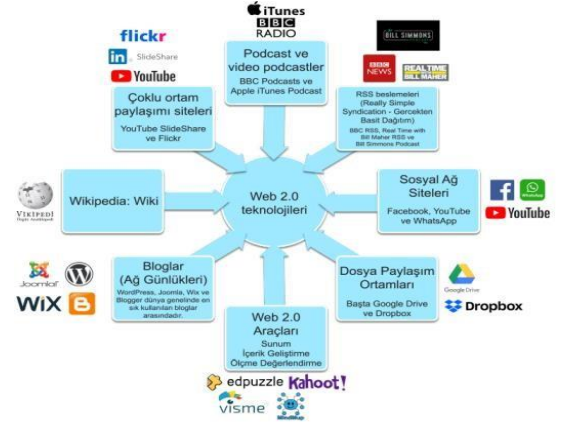

Web 1.0 sonrasında, kullanıcıların etkileşim içerisine girdiği ve Bilgi Çağı – Toplumu gereksinimlerine uygun olarak bilgiye erişim, bilgiyi düzenleme ve bilgiyi paylaşma gibi işlev imkanları sunan Web 2.0 nesli ortaya çıkmıştır.

Kısaca, günümüzde hala kullanmakta olduğumuz Web 2.0 ve hayatımızdaki yeri nedir, bir göz atalım:

WEB 2.0 VE KAPSAMI

İlk kez 1999'da Darcy DiNucci tarafından ortaya atılan ve "Parçalanmış Gelecek" makalesinde kullanılmış olan Web 2.0 sözcüğü, 2004 yılının sonlarında Tim O'Reilly tarafından popüler hale gelmişti. Tim O'Reilly'e göre söz konusu sistemin kısmen tanımı; **"Web2.0, bilgisayar endüstrisinde internetin bir düzlem olarak ilerlemesiyle bir işletme devrimi ve bu düzlemin kurallarını başarı için anlamaya çalışmaktır. Bu kurallar arasında başlıcası şudur: Ağ etkilerini daha çok insanın kullanabilmesi için programlar kurmak."** şeklindedir.

Web 2.0, yazılım dünyasında dinamik web siteleri geliştirme oranını büyük ölçüde artırırken, insanların dünya çapında daha aktif ve sosyal olmasına olanak sağlayan bir yapı olarak öne çıkmış; "kullanıcılar tarafından oluşturulan içeriklerle" beslenmeye başlamıştı.

Günümüzde sıklıkla kullandığımız Facebook, Twitter, YouTube, Instagram gibi sosyal medya paylaşım uygulamaları / ortamları Web 2.0 kapsamına girmektedir. Bu nesle ilişkin temel özellikleri ve işlevleri kısaca şu şekilde açıklayabiliriz:

- Web 2.0 karşılıklı bilginin paylaşılması, web üzerinde verilerin kayıt altına alınması ve bilgilere ulaşırken bağlantı hızlarının artmasını sağlamakta olup; web sayfaları üzerinde paylaşılan verilerin meydana getirilmesine ve diğer kullanıcılarla paylaşılmasını sağlamaktadır.
- Web 2.0 sosyal paylaşım sitelerini, site içi araçları, web üzerindeki kütüphaneleri, blog sayfaları, podcastler gibi web teknolojilerini içermektedir. Web ortamına bir "dinamiklik" hakimdir.

Konsept, kripto para taraftarlarının ilgisi ve yüksek profilli teknoloji uzmanları ve

şirketlerinin yatırımlarıyla 2020 ve 2021'de popülerlik kazanan, diğer web teknolojilerinden farklı olarak merkeziyetçi bir yapıya sahip olmayan ve genel itibarıyla blok zincirlere dayalı bir sürüm olarak Web 3.0, kendini tanıtmaya başladı diyebiliriz.

Sosyal hayatta kendine belirli bir yer edinse de, kurumsal olarak kabul görmesi belirli bir zaman alacak gibi gözükken Web 3.0 hakkında da bilgi vermek isteriz:

WEB 3.0 VE KAPSAMI

Facebook'un şirketin kurucu ortağı ve aynı zamanda CEO'su Mark Zuckerberg'in kız kardeşi olan iş insanı Randi Zuckerberg tarafından Web3.0; *"İnternetin blok zinciri teknolojisine dayalı, gelecekteki bir versiyonudur."* şeklinde tanımlanmıştır. Anlamsal ve semantik web bünyesinde ele alınan bu teknoloji, bilginin anlamlı hale gelmesi için uğraşmaktadır.

Web 1.0 ile Web 2.0 arasındaki ortak özellik olan "internet için merkezi bir yapıya ihtiyaç duyma", Web 3.0 ile bu durum "merkeziyetsiz bir internet, aracı platformlara ihtiyaç olmaksızın birbirine bağlanabilme"ye dönüşmektedir.

Web 3.0 ilkelerini;

- Açık kaynak kodlu bir sistem olması
- Bilginin semantik olarak tasnif edilmesi
- Kişi mahremiyetine saygı duyulması
- Güvenli bir altyapı kurulması
- İletişimin doğrulanabilir yöntemlerle gerçekleşmesi, şeklinde sıralayabiliriz.

Söz konusu bu yeni teknolojinin özelliklerini özetlemek gerekirse;

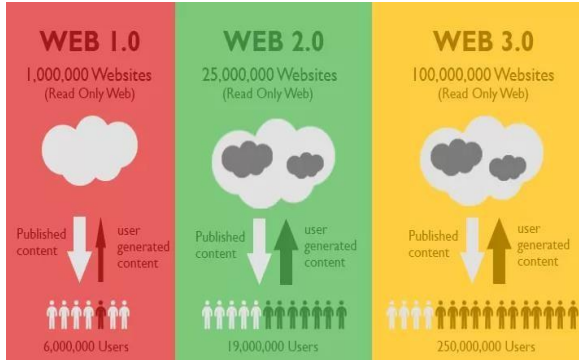
- Web 3.0'da yer alan uygulamalar çok kullanıcılı sanal ortamlar, 3D portallar ve entegre edilmiş oyunlar olarak dikkat çekiyor.

"Akıllı uygulamalar" olarak bilinen Web 3.0 uygulamaları, machine learning (*makine öğrenmesi*) ve yapay zeka teknolojilerinden maksimum fayda edilecek şekilde dizayn ediliyor. Böylece Web 2.0 sosyal medya platformlarının yükselişine tanıklık ederken; Web 3.0, metaverse adı verilen alternatif sanal evrenlerin oluşumunu sağlıyor.

- Merkeziyetçi bir yapıya sahip olmamasının önemli bir farklılık olarak ele aldığımız Web 3.0 teknolojisinde, veri kullanımı ve ağ paylaşımında verinin sahibi tek değil; ağda paylaşım yapan herkes ayrı bir merkez olarak kabul ederek bireyciliğin ön plana çıktığı bir internet tecrübesi vadetmekte.
- Yukarıda bahsi geçen düzeneğe "Meta veri sistemi" adı verilirken, bu sistem sayesinde her türlü veri canlı-cansız, tüm insan ve makinalar tarafından okunulabilir hale

gelecek şekilde yapılandırılıp düzenlenebiliyor. Klasik veri tabanından farklı olarak, bir işletme ağındaki şeffaf bilgi paylaşımına izin veren gelişmiş bir veri tabanı mekanizması şeklinde tanımlanan blockchain teknolojisi üzerine kurulu bir şekilde çalışıyor. Böylece Web 3.0, herkesin erişimine açık, evrensel bir bağlantı imkanı sağlıyor.

Davranışsal pazarlamaya dayalı bir sisteme sahip, akıllı web fonksiyonları ve uygulamalar vadeden Web 3.0, blockchain teknolojisinden yararlanılarak kripto varlıkların kullanılmasına ortam yaratıyor.

Tüm teknolojik gelişmelerin yanı sıra, hayatımızın her alanında yer alan başka bir temel konu olan "hukuk" un Web 3.0 ile olan bağlantısını da ele almak isteriz:

WEB 3.0 Teknolojilerinin Hukuki Boyutu

Özellikle hukukçuları ve internet teknolojisini mesleki olarak ele alan iş kollarının yakından ilgilendiren konulardan biri ise, gelişen teknolojinin hukuk ile olan bağlantısıdır. Çünkü kasten veya taksirle yapılan birçok davranış veya uygulamanın, hukuki bir yansıması bulunabilmekle birlikte, telafisi

zor veya imkansız sonuçlar doğurabilmektedir.

- Web 3.0 hakkında üstünde durduğumuz en önemli nokta olan "merkezi olmayan yapı" yönetsel açıdan bazı problemlere sebep olabilmektedir. Özellikle kripto varlıklar çerçevesinde önemi ve payı yüksek olan bu yapı sayesinde, kullanıcılar elinde bulundurdukları token varlıkları ile yönetim alanında söz sahibi olabilmektedir.
- Kullanıcıların sahip olduğu oy potansiyeli protesto oylamaların yapılmasına da neden olabilmekle birlikte; oy sahibi kullanıcılar, kişilerin veya kuruluşların platformdan çıkarılması için baskı kurarken, belirli pazardan çekilme veya yaptırım uygulama kararları alınabilmektedir.
- Tüm bu işlemlere ve uygulamaları alıcı ile satıcı arasındaki sözleşmenin şartlarının doğrudan kod satırlarına yazıldığı ve kendi kendini yürüten bir tür sözleşme olarak tanımlanan akıllı sözleşmeler aracılığıyla yürütülmekte ve tüm işlemler bu sisteme kaydedilmektedir. Bu durumun şeffaflık sağlaması beklenirken, her zaman en güvenli seçenek olarak tercih

edilmeyebilir. Bu tip sorunların ortaya çıkmasıyla birlikte; sorunlarına çözüm bulamayan veya bulmak istemeyen taraflar, yarı merkezi çözümler geliştirmektedir.

- Web 3.0 sayesinde kullanıcılara adeta bir güç teslimiyeti verilirken; kullanıcıların verilerine sahip çıkma sorumlulukları da bunun beraberinde doğmuş olur. Çünkü sosyal mühendislik ve siber saldırılar ciddi problemler ortaya çıkarmaktadır.

Dijital Kimlik

Tüm bu sayılanlar büyük hukuki problemlere ortam yaratacakmış gibi gözüktse de Web 3.0; yerinde ve verimli kullanıldığı takdirde, tüm bu problemleri ortadan kaldıracabilecek bir yapıya sahiptir.

Kullanıcıların kendi verilerine sahip olmasını sağlayan bir yapılandırma mevcuttur. Web 3.0 içerisinde kullanıcıya kimlik numarası şeklinde kullanım alanı sağlayan dijital kimlik verilebilmektedir. (Örn.; *kripto cüzdanlar*) Kullanıcı tüm yaptığı işlemleri belirli bir cüzdanda tutmak zorunda kalır ve bu cüzdan kullanıcının kimliğiyle ilişkilidir.

Yapılan her işlemin elektronik ortamda kayıtlı olması, size ait verilerin kullanarak yapılan her işlemin, yine size bildirileceği anlamına da gelmektedir. Böylece, uygulamadaki büyük

problemlerden biri olan şüphelilerin kimlik tespiti noktasında birçok hukuki sürece takılmadan, sizin aleyhinize

yapılan bir işlemin takipçisi olabilirsiniz. Bu teknolojiyi, Web 3.0 finansal suç ekonomisini de engelleyebilecek bir güce sahip olduğu şeklinde yorumlayabiliriz.

NFT

Orijinal dilinde ,“Non-fungible token” yani, “dijital bir varlığın benzersiz olduğunu ve bu nedenle birbirinin yerine geçemeyeceğini onaylayan, blok zinciri adı verilen bir dijital defterde depolanan veri birimi” anlamına gelen NFT varlıklarının Web 3.0 teknolojisinde önemli bir konuma sahip olduğu tartışmasızdır.

Değerli bir varlığı temsil eden bu kripto varlıkların, büyük veri setleri (sanal veriler) oluşturabilmek için onları Web 2.0’den alıp Web 3.0’a geçirmek söz konusu olacaktır. Burada veri sahipliği ve kontrolü için çeşitli standartlar (Ocean veya Fetch) kullanmak gerekir. Bu standart olmadan ,NFT ana akıma dönüşemez. Bu aktarım sonucunda ortaya çıkabilecek veri hırsızlıkları noktasında yine Web 3.0’ın teknolojisinden yarar sağlanacağı düşünülmektedir.

Kullanıcılar için ekstra dikkat etmesi gereken noktalar nelerdir?

Ceza düzenlemelerinde takip ve taciz gibi suçlar genelde kişiden kişiye gerçekleştirilmiş bir kötü niyetli yaklaşım olarak değerlendirilirler. Web 3.0 gibi ortamlarda ise duygusal hasarı yüksek boyutlara çıkarabilen bir grup insanın koordineli davranışları söz konusu olabilir. Bunları engellemek için:

- Cüzdanda tutulan kimlik bilgilerini doğrulama yoluyla karşıdaki kişiyi tanımlamak.
- Kimin neye sahip olduğunun ve blok zincirinde olanı kimin yaptığını belirlemek.

- Ödeme yapılması durumunda ödeme işleminin tamamlanmasını sağlamak, gerekmektedir.

Tüm bunların düzenlenmesi ve yönetilmesi gerçek bir zorluktur. Diğer teknik bir mesele, anahtarların (private keys) kaybedilmesi durumunda varlıklara ait mülkiyetin geri alınması sağlanmalıdır. Kimin tam olarak neye erişebileceği konusunda gizlilik kurallarının belirlenmesi gerekir.

Tek yönlü etkileşimle uygulama alanı bulan Web 1.0'dan, özellikle sosyal medya uygulamalarının sağladığı etkileşim ile dinamik ve insan odaklı Web 2.0'a ve merkezîyetçi yapıya sahip olmadan, klasik ve tüm bilinenlerden farklı yapay zeka destekli Web 3.0'ı kavramları ve teknolojileri ile ele aldık. Gelecekte uygulama alanı bulacağı ön görülen Web 4.0 ise, elektronik eşyalarımızı ve günlük aktivitelerimizi dahi Web ortamı dahilinde kontrol edebileceğimiz bir ortam vadetmekte olup; gelişmelerini takip ediyor ve bültenimizde yer veriyor olacağız.

Ek bir başlık olarak Web 3.0 teknolojisinin hukuki boyutuna yer verdiğimiz yazıda, teknolojik gelişmeler ile hukuki düzenlemelerin paralel olmamasının yanı sıra; özellikle cezai anlamda şüphelerinin tespiti yönünden kolaylık sağlayacağı yorumunu yapabiliriz. Gelecekteki internet teknolojilerinin, sadece insanları birbirine bağlamakla kalmayıp; karşılıklı güven ortamını da sağladığı sürece sağlıklı bir şekilde ilerleyeceği kanaatindeyiz.

Kaynakça

- https://uzmancoin.com/web-3-0-nedir?gclid=CjwKCAiAoL6eBhA3EiwAXDom5lir7rqbp4Z8Evj2MEAnUMgJdTLB_9DFW40SGTHUy3jLagtM5ZQE6hoCluIQAvD_BwE
- <https://www.softtech-tr.com/blog/internetin-tarihcesi#:~:text=%C4%B0lk%20interneti n%20temelleri%201950'li,1989%20y%C4%B1l%C4%B1%20olarak%20kabul%20e dilmektedir.>
- <https://shiftdelete.net/internetin-gelecegi-web-3-0-nedir>
- <https://www.hosting.com.tr/blog/web-3-0/>
- https://www.youtube.com/watch?v=YuIQQ6Ce08Y&ab_channel=Bar%C4%B1%C5%9F%C3%96zcan
- https://oryantasyon.trakya.edu.tr/assets/ho_6.pdf
- <https://muhabbit.com/web-2-0-web-3-0a-karsi-internet-teknolojisinde-bizi-hangi-degisiklikler-bekliyor/>
- <https://www.indekskonusmaciajansi.com/web-kavrami-ve-webin-evrimi-web-1-0-web-2-0-web-3-0-web-4-0/>
- <https://eksisozluk.com/web-1-0--4808495>
- https://www.youtube.com/watch?v=KE3jWwspkug&ab_channel=MustafaFidan
- <https://www.finahukuk.com/2022/07/16/web-3-0-ile-ortaya-cikan-hukuki-sorunlar/>
- <https://www.bitlo.com/kripto-paralar/akilli-kontrat>
- <https://bilimyum.tumblr.com/post/614213812990738432/web-40-internet-surumu-nedir>
- https://bilgibilimi.net/web-1-0-web-2-0-web-3-0-nedir/#Web_10
- WIKİPEDİA- World Wide Web, Tim Berners Lee, Rand Zuckerberg, Tim O'Reilly, Web 2.0. NFT

BU İŞTE BİR “BİT” YENİĞİ OLABİLİR

Av. Hasan ADIYAMAN

Yazımız bir çevrimiçi yayın platformu olan Twitch’in, aracı olarak kullanıldığı kara para aklama işlemi üzerinedir. Yazımızın anlaşılabilir olması adına öncelikle birtakım kavramlara değinmek istemekteyiz. Akabinde ise geçtiğimiz yıl gündeme gelen Twitch üzerinden kara para aklama olayını kronolojik olarak anlatacağız ve hukuki değerlendirmesini yapacağız.

Twitch, elektronik spor ve video oyunu odaklı canlı görüntü akışı platformudur. Üyelerine yayınları izleme ve yayın açarak paylaşım yapma imkanı sunmaktadır. Yayıncılar, Twitch üzerinden açtıkları yayınlarda çeşitli içerikler (oyun, sohbet, sanat vb.) üreterek izleyicileri kendilerine çekebilmektedir. Yayıncıları izleyen izleyiciler ise isteğe bağlı olarak, bağışta bulunarak yayıncıyı desteklemektedirler. Twitch bu bağışlar ve yayıncıların yapabilecekleri sponsorluk anlaşmalarıyla, yayıncılarına gelir elde etme imkanı sağlamaktadır.

Konumuz açısından önem arz eden bir diğer kavram ise Twitch’in yerleşik para birimi olan “Bit” kavramıdır. Bit, gerek kredi kartı gerekse banka kartı aracılığı ile Twitch üzerinden satın alınabilen ve yalnızca Twitch’e özgü olan bir para birimidir. Aynı zamanda Twitch, izleyicilerine reklam izleme karşılığında Bit elde etme imkanı da tanımaktadır. Reklam karşılığı veya kredi kartı ile elde edilen bu Bit’ler, izleyiciler tarafından yayıncılara destek maksadıyla bağışlanmaktadır. Yayıncı ise kendisine bağışlanan Bit’leri, Twitch’e belli bir miktar komisyon ödeyerek paraya çevirebilmekte ve bu suretle gelir elde edebilmektedir.

Twitch, Bit’in kullanımını başışla sınırlandırmıştır. Başışlanan Bit’leri paraya dönüştürmek isteyen yayıncı, yukarıda da söylediğimiz gibi Twitch’e bir miktar komisyon ödeyerek bu işlemi gerçekleştirebilmektedir. Bu işlem Bit’i paraya çevirebilmenin tek yoludur. İşte tam bu noktada “Bit Scam” adı verilen konu gündeme gelmektedir. Bit’lerini paraya çevirmek isteyen bazı Twitch kullanıcıları, yayıncı ile anlaşarak Bit başışı yapmayı vadetmekte, bu başışın karşılığında ise yayıncı, elde ettiği geliri kullanıcı ile paylaşmaktadır. Bu sayede hem başış yapan izleyici hem de yayıncı gelir elde etmektedir. Bu olay “Bit Scam” olarak adlandırılmaktadır.

Tarihler 6 Ekim 2021 tarihini gösterdiğinde, Twitch’in datasının hacklendiği ve verilerin internette açık olarak paylaşıldığı haberi yapıldı. Twitch tarafından yapılan açıklama doğrultusunda, sızdırılan verilerin doğruluğu kabul edilmiş oldu. Sızdırılan veriler arasında yayıncıların elde ettiği gelirlerin tabloları da bulunmaktaydı.

Bu olayın akabinde henüz daha yazımıza konu olan kara para aklama iddiaları gündem olmamışken, bir forum sitesinde tartışan iki çevrimiçi oyun yayıncısı arasında bahse konu olay gündeme geldi. İddiaya göre taraflardan birine çalıntı kredi kartları ile her ay başışlar yapılmakta ve bu suretle gelir elde edilmekteydi. Bu noktadan sonra bu olay tüm Twitch Türkiye topluluğunun dikkatini çekmiş bulunmaktaydı.

Dikkatlerin bu konu üzerine çekilmesi sonrasında Twitch Türkiye kullanıcıları tarafından, sızdırılan Twitch

verileri incelenmeye ve bu konuda açıklamalar yapılmaya başlandı. Veriler incelendikçe durumun vahameti ortaya çıkmaktaydı. Yalnızca ortalama 30-40 anlık izlenmeye sahip yayıncıların aylık 2500 Amerikan Doları'na varan gelirler elde ettikleri görülmekteydi. Kaynağı belirsiz olan bu gelir ne suretle elde edilmekteydi, bilinmiyordu.

Twitch Türkiye topluluğunun en fazla izlenen yayıncılarından biri olan Ahmet Sonuç'un konuyu gündemine alması ve araştırma yapması üzerine konu daha geniş kitlelere yayılma imkanı buldu. 2 Kasım 2021'de Ahmet Sonuç, bilgi sahibi sıfatıyla, platformda ortaya çıkan kara para aklama iddialarına ilişkin ifade vermeye çağırıldı. 6 Kasım 2021 tarihinde ise İçişleri Bakanlığı yardımcısı İsmail Çataklı tarafından gerçekleştirilen basın açıklamasında, İçişleri Bakanlığının da konuyu takip ettiğini ve adli soruşturma başlatıldığını açıkladı.

Bu gelişmeleri takiben 4 Ocak 2022 tarihinde 11 ilde operasyon yapıldı ve 44 kişiden 40'ı Twitch üzerinden "kara para aklama yöntemiyle" haksız kazanç elde ettiği gerekçesiyle gözaltına alındı. İkinci operasyon ise tarihler 17 Mayıs 2022'yi gösterirken yapıldı. Operasyon neticesinde 18 kişi gözaltına alındı. Adli mercilerinde harekete geçmesiyle edinilen bilgilere göre, birtakım kişiler tarafından yayıncılarla iletişime geçildiği, teklif olarak kendilerine her ay düzenli şekilde Bit bağıışı yapılacağı ve bu yapılan bağıışın (genel olarak) %20'sinin yayıncı üzerinde kalacağı, kalanının ise bağıış yapan kişilere kripto para cinsinden gönderileceği şeklinde teklifler sunulmuş olduğu ortaya çıktı. Bu sayede resmi kurumlarca takip edilemeyen yasa dışı para, sisteme

sokulmuş oluyordu. Yine yapılan incelemeler sonucunda da öğrenildi ki, yayıncılara yapılan bağıışlar çalıntı kredi kartları kullanılmak suretiyle yapılmıyordu. Bu fiiller sonucunda elde edilen gelir ise 1 milyon Amerikan Doları'na yakın bir meblağ ile ifade edilmekteydi.

Bir diğer akla gelen soru ise bu işlemin sadece kredi kartı hırsızlığı ile mi alakalı olduğudur. Sistemin işleyiş biçimine bakıldığında, yasa dışı paranın "Bit Scam" aracılığı ile sisteme sokulması oldukça basit olarak görülmektedir. Dolayısıyla özellikle terör örgütleri ve uyuşturucu çeteleri açısından bu yolun kullanılıp kullanılmadığı akıllara gelmektedir. Bu olayı engelleyebilecek bir yasal düzenlemenin olmaması ise Twitch Türkiye topluluğunu hala tedirgin etmektedir.

Tüm bu işlemler esnasında kripto para cüzdanlarının kullanılıyor olması ve bu cüzdan hareketliliklerinin kurumlarca takip edilmiyor olması endişe yaratmaktadır. Geçtiğimiz yıl ABD Hazine Bakanlığı yasa dışı kripto para hareketliliğinin önüne geçmek için 10 bin doların üzerindeki kripto para transferlerinin bildirilmesini talep etti. Benzer bir düzenlemenin ülkemizde de yapılması gerekliliği kanaatimizce önem arz etmektedir.

Olayın cezai boyutuna değinecek olursak, TCK m.282'de düzenlenen "suçtan kaynaklanan

malvarlığı değerlerini aklama" suçı gündeme gelmektedir. *Suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerinin aklanması suçu*, eski adıyla **kara para aklama suçu**; alt sınırı 6 ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan elde edilen para, altın, hisse senedi, menkul mal vb. malvarlığı değerlerinin yurt dışına transfer edilmesi veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek ve meşru bir yöntemle elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak amacıyla çeşitli işlemlere tabi tutulması olarak ifade edilmiştir.

TCK m.282 gereğince suçun var olabilmesi için öncelikle bir "öncül suç" varlığı gerekmektedir. Örneğin somut olayda bu öncül suç TCK m.245'te düzenlenen "Banka ve Kredi Kartının Kötüye Kullanılması Suçu" olarak değerlendirilmektedir. İlgili kanun maddesine göre, başkasına ait bir banka veya kredi kartının izinsiz kullanılması suretiyle yarar sağlama suçunun cezası 3 yıldan 6 yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezasıdır.

TCK m.282 açısından öncül suçun varlığının sabit olması durumunda diğer unsurların varlığı incelenir. Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu, iki farklı seçimlik hareketle ve genel kastla işlenebilen bir suçtur. Şu seçimlik hareketlerden herhangi birinin işlenmesiyle suçun unsurları vücut bulur. Birinci seçimlik hareket, öncül suç işlenerek elde edilen gelirin yurtdışına transfer edilmesidir. İkinci seçimlik hareket ise suçtan elde edilen gelirin çeşitli işlemlere tabi tutularak gayrimeşruluğunun gizlenmesidir.

Somut olayda, tarafına bu suç isnat edilen birçok Twitch yayıncısı, kendilerine teklif edilen Bit'lerin bir suç

neticesinde elde edildiğini bilmediklerini iddia etmişlerdir. Bit'lerin Twitch'te reklam izleyerek elde edildiğini ve bunları gelire dönüştürmek isteyen kişilerin kendileriyle iletişime geçtiğini söyleyen yayıncıların beyanlarının gerçeği yansıttığının kabulü halinde, iradesi sakatlandırılan yayıncıların TCK m.282 yönünden cezai sorumluluğunun olup olmadığı gündeme gelecektir. Kanaatimizce, yayıncıların beyanlarının gerçeği yansıttığının kabulü halinde, yayıncılar açısından cezai sorumluluk doğmayacaktır. Ancak bu husus yargılama yapılmasına engel bir durum teşkil etmemektedir.

Yayıncıların iradesinin sakatlandırıldığının kabulü halinde bir başka soru ise "Bit Scam" olayının başlı başına bir suç oluşturup oluşturmadığıdır. Kanaatimizce "Bit Scam" eylemi neticesinde bir suç oluşmamaktadır. Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesi gereğince, hakkında bir düzenleme bulunmayan "Bit Scam" eylemi neticesinde herhangi bir suç ve ceza vuku bulmayacaktır.

Yazımızda henüz güncelliğini korumakta olan ve her geçen gün yeni gelişmeleriyle Twitch Türkiye topluluğunun dikkatini çekmekte olan "Bit Scam" olayına hukuki boyutuyla birlikte değinmiş olduk. Bu yazımızda da tekrardan görmüş olduk ki, bilişim suçları açısından her geçen gün artan hukuk boşlukları hayatı tehdit etmeye devam etmektedir. Kanun koyucuların güncel teknolojik gelişmelere ayak uyduramaması, konu ile ilgilenecek uzmanlar görevlendiremiyor olması ve bu açıdan çağın gerisinde kalması suça konu olabilecek birçok eylemin yolunu açmaktadır. İnternetin dipsiz bir kuyu olarak nitelendirildiği günümüzde, gelişmelere uyum sağlayamamak ve

ilgili önlemleri alamamak kanaatimizce bir ihmal değil, kusurdur.

KAYNAKÇA:

- Wikipedia, "Twitch", (20.01.2023), Erişim adresi <https://tr.wikipedia.org/wiki/Twitch>
- TRTHaber, "İstanbul Merkezli 7 ilde Twitch operasyonu: 18 gözaltı", (17 Mayıs 2022), Erişim adresi <https://www.trthaber.com/haber/gundem/istanbul-merkezli-7-ilde-twitch-operasyonu-18-gozalti-680665.html>
- Hürriyet, "Twitch vurgunu: 848bin dolar değerinde kara para aklandı! İnanılmaz detaylar ortaya çıktı", (30 Nisan 2022), Erişim adresi <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/twitch-vurgunu-848-bin-dolar-degerinde-kara-para-aklandi-inanilmaz-detaylar-ortaya-cikti-42053991>
- AA, "ABD Hazine Bakanlığı 10 bin doların üzerindeki kripto para transferlerinin bildirilmesini istedi", (20 Mayıs 2022), Erişim adresi <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/abd-hazine-bakanligi-10-bin-dolarin-uzerindeki-kripto-para-transferlerinin-bildirilmesini-istedi/2249283>
- Yargıtay 16. Ceza Dairesi'nin 31.05.2017 tarihli, 2017/1360 E. ve 2017/4303 K. sayılı kararı.

FATF “SEYAHAT KURALI”

Stj.Av. Özlem ERDOĞAN

Financial Action Task Force (Mali Eylem Görev Gücü)’un kısaltması olan FATF’nin temel amacı uluslararası karapara aklamanın önüne geçilmesini sağlamaktır. Türkiye’nin de dahil olduğu FATF, 37 ülke ve 2 bölgesel kuruluşun üyeliğini barındırmaktadır. Kara paranın aklanması, terörizm finansmanın önlenmesi, yolsuzluk ve uyuşturucu ticareti gibi yasadışı gelirlerin takibi ve önüne geçilmesi amacıyla uluslararası anlamda standartlar koyan kuruluş, bu standartları ‘‘FATF 40 Tavsiyesi’’ olarak adlandırmaktadır.

Kripto para birimleri henüz yeni bir alan olduğundan dünya genelinde ve ülkemizde ayrıntılı düzenlemelere konu edinmediğinden yasadışı yollarla paranın kullanılabilmesine sebebiyet vermektedir. Kripto para sistemi gerekli otoritelerce düzenlenmediğinden kara para aklayıcılar tarafından sıkça kullanılan bir yol olmuştur. Sistemde

sahte adlar kullanılması, limit sınırının olmaması, düşük komisyon ücretlerinin varlığı, global düzeyde paranın değişim aracı ve değer saklama aracı olarak işlem yapılabilmesi, bir merkezinin yapısı olmaması gibi nedenlerle yeni bir aklama yöntemi olarak kullanılarak suç işlenmesi olasıdır.

Kripto para ve internet satış kanallarının kullanılmasıyla faaliyetlerine finans sağlayan terörist grupların sayısının bir hayli artmasıyla FATF tavsiye kararlarında değişiklikler öngörmüştür. Bunlardan ilki 1 Haziran 2019’da resmi olarak kabul edilen ‘‘Seyahat Kuralı’’dır. Seyahat kuralının amacı finansal kurumlar arasında sanal varlıkların transfer sürecinde yer alan tarafların gerekli bilgilerinin toplanması ve iletilmesidir. 2019’da yayınlanan ‘‘Sanal Varlıklar ve Sanal Varlık Hizmet Sağlayıcılarına(SVHS) Risk Temelli Yaklaşım Kılavuzu 2021 yılında güncellenerek tekrardan yayınlanmıştır. Yeni güncellenen kılavuza kısaca değinmek yerinde olacaktır.

Kripto için seyahat kuralı nedir?

FATF başlangıçta uluslararası ve yerel bankacılık işlemlerinde seyahat kuralını gündeme getirmiştir. Bununla birlikte 2019’da kripto para borsalarını da içeren yeni bir kılavuz önermişti. Bu

kılavuzda yukarıda kısaca değinildiği gibi, SVHS'ler ve diğer finans kuruluşlarının yapılan işlemleri ve bu işlemin ilgili kişilerin bilgilerinin paylaşarak suça ve terörizme desteğin önlenmesini sağlamasıdır. FATF bünyesinde oluşturulan listelerde beyaz listede kalmak niyetinde olan tüm sağlayıcıların bu düzenlemelere uyması ve dijital varlık transferlerinde tarafların kişisel bilgilerinin toplanması gerekiyordu. Anılan bu düzenlemenin ülkelerin kendi iç hukukunda uygulanıp uygulanmadığı noktasında yapılan incelemeyle 2021 yılında inceleme yapılarak yeni bir rapor hazırlanmıştır. Devletlerin koymuş olduğu kurallar 3 yıllık süreçte FATF standartlarına hala yakın olmadığı şeklindedir. Bunun üzerine yayınlanan yeni kılavuzla ülkelerin kendi yargı alanlarında getirmesi gereken gerekliliklere uyum sürecinin denetlenmesi sağlayacak yeni öneriler sunulmuştur.

SV ile SVHS Risk Temelli Yaklaşım Kılavuzu

FATF, sanal para birimlerine hem Sanal Varlıklar (SV'ler) hem de SVHS'ler tarafından [riske dayalı bir yaklaşımın uygulanması gerektiğini belirtmiştir.](#)

Tanımlanan Sanal Varlıklar:

- SV 'ler, FATF tarafından "dijital olarak alınıp satılabilen veya

transfer edilebilen ve ödeme veya yatırım amacıyla kullanılabilen dijital değer temsilleri" olarak tanımlanır. Sanal varlıklar, FATF Tavsiyelerinin başka bir yerinde halihazırda kapsanan fiat para birimlerinin, menkul kıymetlerin ve diğer finansal varlıkların dijital temsillerini içermez."

Tanımlanan SVHS'ler

- SVHS'ler FATF tarafından şu şekilde tanımlanır:
- Tavsiyeler kapsamında başka bir yerde kapsamayan ve bir işletme olarak başka bir gerçek veya tüzel kişi adına veya adına aşağıdaki faaliyet veya işlemlerden birini veya daha fazlasını yürüten herhangi bir gerçek veya tüzel kişi:
- sanal varlıklar ve fiat para birimleri arasında değişim;
- bir veya daha fazla sanal varlık biçimi arasında değiş tokuş;
- sanal varlıkların transferi;
- sanal varlıkların veya sanal varlıklar üzerinde kontrol sağlayan araçların saklanması ve/veya idaresi; ve
- bir ihraççının sanal bir varlığın teklifi ve/veya satışı ile ilgili finansal hizmetlerin sağlanması ve bunlara katılım.

Kişisel Olarak Tanımlanabilir Bilgiler (PII) Tanımlı

Bu, ülkeye göre değişebilse de, FATF aşağıdaki bilgilerin gönderilmesini tavsiye eder:

- Gönderenin/alıcının yasal adı
- Gönderenin/alıcının adresi
- Gönderenin/alıcının hesap numarası

Risk temelli yaklaşım kılavuzuna bakıldığında SVHS'ler ve finans kuruluşları bakımından ikili bir ayrıma gidilmiştir. Buna göre miktarı FATF yeleri belirleyebileceği gibi SVHS'ler bakımından asgari 1.000 ABD doları veya belirli miktarı aşan kripto işlemleri için hem göndericinin hem de alıcının kişisel bilgilerinin kaydedilmesi ve iletilmesi gereklidir. Tutar ülkeye göre değişebilmektedir. Örneğin Amerika Birleşik Devletlerinde belirlenen asgari tutar 3.000 ABD dolarıdır. Finans kuruluşları bakımından ise işlem başına 15.00 ABD doları olarak belirlenmiştir.

Kılavuzun Türkiye zerindeki etkileri

Kara para aklama için kullanılan başlıca kanallardan biri olan kripto para biriminde 'mşterinizi tanıyın' kripto uyumluluğu noktasında ye devletlerin düzenleme yapması beklenmektedir. Hali hazırda birçok ülkede bu yönde düzenlemeler mevcuttur. Türkiye'ye bakıldığında nisan 2021'de Türkiye'de sanal varlıklara ilişkin ilk yasal düzenleme olan *demelerde Kripto Varlıkların*

Kullanılmamasına Dair Yönetmelik kabul edilmiştir. Yönetmelikte kripto varlıklar sınırlı olarak tanımlanmakla birlikte sanal varlık ve sanal varlık hizmet sağlayıcıları ele almamıştır. Bunun zerine mayıs 2021de *Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının nlenmesine Dair Yönetmelik*'te yapılan değişiklikler ile kripto varlık hizmet sağlayıcıları, Suç Gelirlerinin Aklanmasının nlenmesi Hakkında Kanun kapsamında yükümlüler arasına alınmıştır. Yapılan düzenlemelerle her ne kadar sanal varlıklara atıfta bulunulmuş olsa da Türk Hukukunda halen sanal varlıklar ile SVHS'ler ve bunların sağlaması gereken koşullara ilişkin hala yasal düzenleme getirilmemiştir.

Buna binaen Hazine ve Maliye Bakanlığı; Sermaye Piyasası Kurulu, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası, Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurumu da dahil olmak üzere birçok kamu kurumu ile birlikte kripto ile ilgili konulara ve kara para aklama konusunda düzenlemelerin yapıldığı

kapsamlı bir kanun üzerine çalışmalar yapıldığını açıklamıştır.

FATF'nin yayımlamış olduğu Sanal Varlıklar ve Sanal Varlık Hizmet Sağlayıcılarına(SVHS) Risk Temelli Yaklaşım Kılavuzu ile ülkelerin sanal varlıklar ile ilişkili faaliyetler ve SVHS'lerden kaynaklanan kara para aklama ve terörizm finansmanı risklerini ortadan kaldırmak için devletlerin bu konuda düzenleme yapmasını önermektedir. "Seyahat Kuralı" ile birlikte kripto varlık piyasasının devletlerin geleneksel finansal sistemiyle entegrasyonunun önündeki en büyük engellerden birisi kalkacaktır. Regülasyon ve devletlerin finanslar sistemine uyumu ile kripto varlık sektörü bankacılık sistemine daha etkin şekilde ulaşacaktır. Ayrıca, kurumsal yatırımcıların kripto varlıklara yatırımlarını bir varlık sınıfı olarak kabul etmeleri de kolaylaşacaktır.

Kaynakça:

- https://alessa-com.translate.goog/blog/travel-rule-crypto/? x tr sl=en& x tr tl=tr& x tr hl=tr& x tr_pto=sc
- Mutluoğlu, Derya, '' KRIPTO PARA BİRİMLERİ VE SUÇTAN KAYNAKLANAN MALVARLIĞI DEĞERLERİNİ AKLAMA

SUÇU, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2020.

- <https://www.mondaq.com/turkey/financial-services/1138962/mali-eylem-grev-gc39nn-gncellenmi351-kilavuzu-sanal-varliklar-ve-sanal-varlik-hizmet-sa287layicilari>

Pandemi nedeniyle tüm dünyanın kapılar arkasına saklandığı ve insanların eğlence ihtiyaçlarını internetten karşıladığı süreçte, kripto paralar gündemdeki yerini almış ve adından söz ettirmeye başlamıştır. Haberlerde, "trend topic"lerde, Google aramalarında ve reklam alan her platformda sık sık karşımıza çıkan kripto paralar, erişilebilirliği sayesinde popülerliğini uzun süre koruduğu görülmüştür.

Popülerliği arttıkça değerlenen, değerlendirilince daha çok kazandıran, bu yüzden daha çok ilgi gören kripto para borsası, bildiğimiz klasik borsalardan daha fazla şekilde spekülasyonlara açık ve dalgalı olmasıyla da dikkat çekiyor. Çünkü borsayı kullanan kimseler, alışlagelmiş finansal okur-yazar borsacılarından ziyade çoğunlukla vurgun yapmak isteyen, aniden alıp satan, sosyal medyadaki manipülasyonlara açık bir kitleden oluşmaktadır. Bu durum ise dolandırılan veya aniden ciddi oranda para kaybeden kişi sayısını oldukça artırmaktadır. Kişilerin portföy yönetimi konusundaki bilgisizliklerinden dolayı gördükleri zararın ötesinde ponziler, sahte borsalar, yasa dışı finansal tavsiyeler, simsarlar, kara para aklama işlemleri nedeniyle kamu düzeninde açıklar meydana gelmektedir.

Gündemde uzun süre yer etmeyi başaran Elon Musk'ın Dogecoin'in halkın kripto parası olduğu ve benzeri tweetleri akabinde çok fazla kişinin Dogecoin'i satın alması ile DOGE ciddi bir değer artışı

yaşadı. Artışı gören ve kripto parayı vurgun amacıyla alıp satan kişiler; hiçbir projeye dayanmayan, yalnızca internetteki bir meme'in esprisinden yola çıkılarak oluşturulmuş Dogecoin'in dalgalı seyri nedeniyle ciddi maddi zarara uğradılar. Mağdurlar, uğradıkları zarar karşısında Musk'a dava açmaya başladılar.¹

Toplum içerisindeki kripto parayla kurulan çalkantılı ilişkiler artık birçok devletin bu konuya sessiz kalmasını engeller seviyelere gelmiş durumdaydı. Yine de devletler, halkın kulağından girip cüzdanından çıkan kripto paraları muhatap almamak için uzun süre direndiler. Dünyanın önde gelen Avrupa devletleri dahil birçok devlet kripto parayı ve onun marketlerini önemsemeyi uzun bir süre düşünmedi. Gelip geçici bir heves olduğu konusunda ısrarcı oldular. Aralarında nötr kalmayı tercih edenler olsa da çoğu otorite, umursamadıklarını söyledikleri kripto paraları kontrol altında tutmak için vergilendirmeler ve cezalar öngördü, engellenemez bir değişimi baskıladılar.

Son gelişmelere bakıldığında ise artık devletler nezdinde kripto paralara karşı geliştirilen genel tutum, kripto para gerçeğinin kabul edilmesi ve denetim yapabilmek için kripto para borsalarının sicillerle kayıt altına

¹<https://www.reuters.com/legal/transacti-onal/elon-musk-sued-258-billion-over-alleged-dogecoin-pyramid-scheme-2022-06-16/>, (E.T.22.01.2022)

alınması, şüpheli işlemler konusunda devletle iş birliği yapılmasının sağlanması olmuştur.

Kripto paraların bireyler ve devletler için sunduğu fırsatlar ve oluşturduğu tehlikeleri anlatabilmek için, öncelikle kripto paranın getirdiği yeniliklerin kaynağını açıklamakta, yani blok zincir teknolojisine bir bakış atmakta fayda görüyoruz.

Blokzincirin Temel Özellikleri

1. Merkeziyetsizlik

Block zincir dağıtık defter teknolojisini (distributed ledger technology) kullanan bir yapıdır. Bu yapı, aygıtlar arasındaki iletişimin nasıl kurulduğuyla ilgilidir. Örneğin alışılmış haliyle bir web sitesine erişmek istediğimizde erişim talebimiz sitenin sunucusuna ulaşır ve sunucudan bize gönderilen veriler sayesinde siteye erişim sağlarız. Eğer bir sunucu yoğun bir erişim talebine maruz kalır veya teknik bir arıza yaşarsa, sitenin verileri hiçbir aygıtta dağıtılamayacağından, talep gönderen aygıtlar siteye erişemez. Görüldüğü üzere burada bir aygıtın alıcı, diğerinin verici olduğu tek taraflı ve sunucu merkezli bir sistemle karşı karşıyayız. Halbuki iki aygıt arasındaki iletişimin sağlanmasında her aygıt bir verici ve alıcı olamaz mıydı? Bu sorunun cevabı dağıtık defter teknolojisinde saklıdır.

Dağıtık defter teknolojisinde, sisteme (ağa) dahil tüm aygıtlar sisteme kayıtlı verilerin bir defterini tutarlar. Böylece sistem içerisindeki herhangi bir aygıt hem sunucu hem de alıcı konumunda olur. Böylece merkeziyetsiz ve istikrarlı

bir altyapı seçeneği sunarlar. Burada bahsedilen merkeziyetsiz olma durumu, aygıtlar arasındaki veri akışının bir otoritenin isteği üzerine durudurulamaması veya sabote edilmesindeki zorluk olarak somutlaştırılabilir.

Açıkladığımız dağıtık defter teknolojisinin üzerine kurulu olan blok zincirde; zincirin sistemine kattığı, diğer bir tabirle bloklarının içerisinde dizerek zaman damgasıyla mühürlediği tüm veriler, blok zinciri yüklemiş tüm aygıtlarda bulunur.

Merkeziyetsizlik özelliği, blok zincirin tasarımına bağlı olup tek veya birkaç aygıt tarafından yönetilen bir blok zincir tasarımı da mümkündür.

2. Değişmezlik:

Blok zincir sistemine giriş yapılan bir veri, bir daha değiştirilemeyecek şekilde o blokta yazılı kalır. Geriye dönük düzeltmelerin mümkün olmadığı söylenebilir. Bu nedenle blok zincir son derece güvenlidir ve dolandırıcılığa karşı dayanıklıdır.

Bloklardaki veri girişi, veriyi her halükarda aynı hacimde özet kodlara (hash code) indirgeyen kriptografik fonksiyonlara sokulur. Örneğin "A, x marka saatini z günü B'ye sattı." cümlesi SHA256 fonksiyonuna girdiğinde;

SHA256 online hash function

A, x marka saatini z günü B'ye sattı.

Input type

Hash ☒ Auto Update

8f724d4858aaff0171e0ee8b4c169b7afe8ac585dd4369c56a44be5fd1e7e8c

yukarıda ekran görüntüsü eklenmiş fonksiyona indirgenmektedir. Örnek cümlemizde yapacağımız en ufak bir değişim, özet kodu tamamen değiştirir. Örneğin saatin B'ye değil C'ye satıldığını yazarsak;

SHA256 online hash function

A, x marka saatini z günü C'ye sattı.

Input type:

☒ Auto Update

a719583d1f4c7731aedc44d5b3c408f333f45f7c692d041f10e003b94b69f787

kodun tamamen değiştiğini görürüz. Şimdi bu kodun bloğa eklendiğini, diğer birtakım teknik kodlarla harmanlandığını ve nihai bir kod elde edildiğini düşünelim. Bloğun bu nihai kodunun ise bir sonraki bloktaki "diğer birtakım teknik kodlar"dan biri olacak. Yani neticede, eğer ağa dahil aygıtlardan biri, herhangi bir bloktaki herhangi bir veride en ufak bir değişiklik yapmak isterse, o bloktaki nihai kod değişecek, bu nihai kod bir sonraki blokun girdisi olduğundan sonraki bloğun nihai kodu değişecek, bu da bir diğer blokun kodunu değiştirecek...ve nihayetinde domino etkisiyle tüm zincirdeki kodlar değişecektir.

Bir aygıtın veri değiştirme girişimi, aynı zincir verilerini defterine kaydetmiş diğer cihazlarca fark edilecek, azınlıkta olanın yanlış bildiği ilkesiyle, yeni veriler kabul görmeyecektir. Aygıtın yaptığı değişim girişimi diğer defterlerle uyuşmadığından, ve uyuşmama hali aygıtların çoğunluğu tarafından onaylandığından, ağ tarafından onaylanmayacak, blok zincirde değişim olmasına izin verilmeyecektir.

3. Şeffaflık

Blok zincirindeki işlemler ağdaki herkes tarafından görülebilir. Bu durum şeffaflık ve kolay işlem takibi sağlar. Zincire kaydedilne bir veri, örneğin bir sözleşme yahut para transferi herkesçe görülebilecek, tekrar bulunabilecektir.

Zincir üzerinde yapılan işlemlerin şeffaf olup olmayacağına göre zincirler açık ve kapalı olarak nitelenmektedir.

Yukarıda açıklanan özellikler neticesinde farklı amaçlar için farklı blok zincirler ve dolayısıyla kripto paralar tasarlanabileceği açıktır. Esasen bir sektör ve konu sınırlaması olmaksızın blok zincir, katılımcılarının ikinci bir kişiye güven duymasından veya duymamasından kaynaklanacak sorunları çözmüş, doğrulayıcı görevindeki üçüncü kişiyi aradan çıkartarak da işlemler yapılabilmesini, hızla doğrulanıp diğer düğümlere dağıtılan işlemlerin saklanabilmesini sağlamıştır. Diğer bir deyişle, bir varlığın ıslak imzasız ve elden ele geçirilmeden güvenilir olmasını, saklanmasını ve transferini sağlamaktadır.² Bu sebeple üçüncü kişinin bir doğrulayıcı sıfatıyla dahil olduğu her türlü işlemde kullanılabilir ve kullanılması durumunda, günlük hayatımızda yer edinmiş birçok kurum ve kuruluşun yeniden tasarlanmasını gerektirir. 2008 Küresel Krizi'ni takip eden sene içerisinde krizin sorunlarına çözüm üretebilecek potansiyelde teknolojik bir gelişme olarak ortaya çıkmış olması bu açıdan düşündürücüdür.

4. Kimliksizlik

Blok zincire katılan aygıtların veya işlem

² ÇAKMAK, Meltem, "Kripto paraların gelişim süreci, Blok Zincir Teknolojisi ve Kripto paraların Türkiye'de Vergilendirilmesi", Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2019, s. 31.

yapan kişilerin herhangi bir kimlik bilgisini paylaşması gerekmez. Doğrulayıcı ve veri saklayan cihazlar, birbirini tanımak ve güvenli veri akışı için Merkle kökünü kullanırlar. Kullanıcıların zincire bağlanmasını ve işlem yapmasını sağlayan elektronik cüzdan gibi yazılımlar ise kullanıcıların verilerini pseudonym hale getirerek onları anahtar denen kod isimleri ile tanımlarlar.

Yukarıda açıklanan dört özellik sayesinde, kripto paralarla işlem yapan kişilerin çok yüksek meblağlı işlemleri, dünyanın öteki ucuna, hiçbir kimlik bilgisi vermeden ve komisyon ödmeden göndermesi mümkün hale gelmiştir. İşlemlerin değiştirilemezliği nedeniyle, basit bir tabirle işlem dekontu da, tüm aygıtlara işlenmiş olacaktır.

Kripto paralar özelinde, iktisadi işlemlerdeki güven ihtiyacını belirli otoritelerden, onların pahalı ve bürokrasiye boğulmuş düzenlerinden kurtarmak ve iktisadi işlemlerdeki dolandırıcılıkları ortadan kaldırmak felsefesiyle ortaya çıkmıştır.³

Blok zincir teknolojisinin kripto paralar vasıtası ile klasik bankacılık sistemini değiştirecek gelişmişlik aşamasına geldiği aşıkardır. Devletin kurulu

düzenini sarsabilecek kripto paralar, çekinceleri beraberinde getirmiştir. Zira söz konusu değişimlerin merkez bankalarının yönetim gücünü doğrudan etkilemesi işten değildir. Merkez bankalarının finansal nüfuzunu korumasının çözümü olarak CBDC'ler görülmüş ve Japonya, Birleşik Krallık, İsviçre, Çin gibi birçok devlet bu konuda çalışmalara başlamıştır.

CBDC Nedir?

CBDC (Central Bank Digital Currency) merkez bankalarına bağlı bir dijital para birimi olup blok zincir teknolojisine dayanmak zorunda değildir. Aslında itibari (kağıt) paranın dijitalleştirilmiş bir hali olmaktan ibaret olan CBDC, itibari para ile aynı ekonomik dinamiklere bağlıdır.

İtibari paraya ek olarak blok zincir altyapısına sahip olması halinde, itibari paranın kullanıcılarına kripto paraları sağladığı gizlilik, aktarılabilirlik, rahatlık, erişilebilirlik ve finansal güvenlik sağlamaktadır. Ayrıca karmaşık bir finansal sistemin gerektirdiği diğer maliyetlerin yanında sınır ötesi işlem maliyetlerini de azaltabilir, mevcut para transferi yöntemlerini kullananlara daha düşük maliyetli seçenekler sağlayabilir. Bunun yanında diğer kripto paraların aksine ani değer değişimlerine karşı dirençlidir.

Merkez bankalarına bağlı olmalarından sebep merkezi yapıda olacak olan CBDC'lerin anonimlik sağlayacağı garanti edilemez. Açıkladığımız üzere blok zincirin merkeziyetsizlik ve şeffaflık niteliklerinin ne şekilde kullanılacağı onu

³ NAKAMOTO, Satoshi, "Bitcoin: A peer-to-peer electronic cash system". *Decentralized Business Review*, 2008, s. 21260.

kuranların tercihindedir.

CBDC'lerin ne kadar arz edileceği, kişilerin cüzdanlarına ne kadar CBDC alabilecekleri veya stoklayabilecekleri, elektronik cüzdan uygulamalarının tabi olacakları kurallar gibi hususlar hukuki ve ekonomik düzenlemeye muhtaçtır.

Hatalı CBDC tasarımlarının ve düzenlemelerinin, kâğıt paranın dijital para tarafından ikame edilmesine de neden olabileceği, bu bağlamda CBDC'lerin ekonomik etkilerinin tasarım özellikleriyle doğrudan bağlantılı olacağı görüşüne de katılıyoruz.⁴

Ülkemizde Kripto Para Düzenlemeleri ve Dijital Türk Lirası

Türkiye, kripto paraların popülerleştiği süreçte nötr kalan devletlerden olmuştur. Ne kripto para yatırımcılarını bünyesine davet ederek dijital bir vergi cenneti olmayı ne de ağır vergi ve ceza uygulamalarıyla yatırımcıyı kovmayı tercih etmiştir. Yine de dünya gündeminde gerek devlet yöneticilerin gerek serbest piyasadaki şirket yöneticilerinin demeçlerinde takındığı korkutmaya yönelik tavır göz önüne alındığında nötr kalmanın dahi olumlu bir davranış olduğu kanaatindeyiz.

Ardından, 16.04.2021 tarihli Resmi

Gazete'de yayınlanarak 30.04.2021 tarihinde yürürlüğe girmesi öngörülen "Ödemelerde Kripto Varlıkların Kullanılmamasına Dair Yönetmelik" ile "kripto varlık" kavramı tercih edilmiş, bu kapsamda bir blok zincir teknolojisi üzerine inşa edilmiş olup olmadığına bakılmaksızın coin, token ve her ne şekilde ifade edilirse edilsin dağıtık defter teknolojisi kullanılarak oluşturulmuş sanal tüm dijital varlıklar nitelenmek istenmiş, hepsi ekonomik faaliyetlerden dışlanmıştır.

Yönetmeliğin üçüncü maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları ile;

"(2) Kripto varlıklar, ödemelerde doğrudan veya dolaylı şekilde kullanılamaz.

(3) Kripto varlıkların ödemelerde doğrudan veya dolaylı şekilde kullanılmasına yönelik hizmet sunulamaz."

Denilerek ülkemizdeki kripto para faaliyetleri yadsınmış, toplumdaki ve ekonomimizdeki sirayetini yavaşlatmak amaçlanmıştır.

Türkiye'nin kripto para piyasasına ve faaliyetlerine yasak koyması, kendisini teknolojik gelişmelerin hukuki zeminini oluşturmaya kapattığı ve bu alanda agresif bir politikayı sürdüreceğini düşündürmüştü de yakın zamanda Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası, CBDC pilot uygulamasının başlatıldığını duyurmuştur.

Dijital Türk Lirası (DTL) olarak isimlendirilen blok zincir altyapılı CBDC'nin ilk faz çalışmalarının 2022 sonu itibarıyla tamamlandığı, 2023'ün ilk çeyreğinde de

⁴ Zeynep KÜÇÜKKIRALI, Kerim ESER AFŞAR; *Türkiye'de Merkez Bankası Dijital Parasının Potansiyel Etkileri: SWOT Analiziyle Bir Değerlendirme*, Selçuk Ün. Sos. Bil. Ens. Der 2022; (48): 142- 158

çalışmalara devam edileceği, dijital kimliklendirme için iktisadi ve hukuki çerçevesine dair çalışmalara da öncelik verileceği belirtilmiştir.⁵

Son olarak diyebiliriz ki kişilerin, kripto para borsasındaki dalgalı ve suç teşkil edecek fiilleri üzerine çekebilecek özellikteki para türlerinden alıkonulup; aynı teknolojik avantajları sunacak, devlet gözetiminde ve güvenli paralara yönlendirilmesi veya bu tür paraların inşa edilmesi gereklidir.

Hukukun toplumun gerisinden geldiği bilinmekle beraber, toplumun davranışlarını yönlendirdiği de malumdur. Buradan hareketle, yeni teknolojik gelişmelerin bir an önce hukuken düzenlenmesi, risklerden arındırılmış olan CBDC'miz Dijital Türk Lirası'nın tamamlanmasıyla birlikte kullanımının devlet otoritelerince teşvik edilmesi ve bu sayede toplumun kripto paralara olan ilgisinin güvenli alanlara yönlendirilmesi ve bu konudaki dijital okur yazarlığın desteklenmesi, kamu düzenindeki açıkların kapatılmasında faydalı olacaktır.

Kaynakça:

1. <https://www.reuters.com/legal/transactional/elon-musk-sued-258-billion-over-alleged-dogecoin-pyramid-scheme-2022-06-16/>, (E.T.22.01.2022)
2. ÇAKMAK, Meltem, "Kripto paraların gelişim süreci, Blok Zincir Teknolojisi ve Kripto paraların Türkiye'de Vergilendirilmesi", Yüksek Lisans Tezi, Marmara Universitesi, 2019, s. 31.
3. ¹NAKAMOTO, Satoshi, "Bitcoin: A peer-to-peer electronic cash system". *Decentralized Business Review*, 2008, s. 21260.
4. Zeynep KKKIRALI, Kerim ESER AFşAR; *Türkiye'de Merkez Bankası Dijital Parasının Potansiyel Etkileri: SWOT Analiziyle Bir Değerlendirme*, Selçuk n. Sos. Bil. Ens. Der 2022; (48): 142-158
5. TCMB, Dijital Türk Lirası Kullanımına İlişkin Basın Duyurusu, Sayı: 2022-55, 29.12.2022.
6. <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Duyurular/Basin/2022/DUY2022-55> (E.T.:02.01.2023).

⁵ TCMB, Dijital Türk Lirası Kullanımına İlişkin Basın Duyurusu, Sayı: 2022-55, 29.12.2022.

<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Duyurular/Basin/2022/DUY2022-55> (E.T.:02.01.2023).

Giriş: Sanatçılar İle Yapılan Konser Organizasyonuna Dair Akıllı Sözleşmenin Ne Olduğu, Düzenlenmesi

Dijital hak ve yükümlülükleri blockzincir teknolojisi ile içeren bir eser sözleşmesi olması,
Geçerliliği ve kodlarının güvenli bir yazılıma sahip olması,
Düzenlenirken hangi aşamaların kaydedildiği,
Sözleşme esaslarının neler olduğu,
Akıllı sözleşme olarak yapılmasındaki faydaların neler olduğu,
Akıllı Sözleşmeye Konu Konserin Tüketicilere NFT Aracılığı İle Sunulması
Türkiye İçin Bir Temenni

GİRİŞ: KONSER ORGANİZASYONUNA DAİR AKILLI SÖZLEŞMENİN NE OLDUĞU, DÜZENLENMESİ

Konser organizasyonuna dair akıllı sözleşme, dijital hak ve yükümlülükleri blockzincir teknolojisi ile içeren bir eser sözleşmesidir.

Gerek Türk hukukunda gerek İsviçre Federal Mahkemesi'ne göre eser kavramı da sadece maddi (cismani) varlığı olanları değil, maddi varlığı olmayan (örneğin fikri eserler) şeyleri de kapsar.(1)(2)

Bir binanın meydana getirilmesi için, fotoğraf çekimleri için sözleşme yapmak gibi, örneğin Tarkan ve orkestrası ile İzmir'de bir kurtuluş konseri vermesi için akıllı bir sözleşme akdedilmesi de eser sözleşmesi teşkil eder.

Konser sözleşmesinin geçerli olması, ilgili ülke mevzuatınca ve taraflarca aksi öngörülmedikçe yazılı şekle tabidir. Taraf iradeleri doğrultusunda da konser sözleşmesindeki kodlar güvenli bir yazılıma sahip olmalıdır.

Konser sözleşmesi blok zincir ile yapılır

iken "token" isimli bir kripto para içerisinde kod dataları bulunmaktadır.

Bu datalar; aracı olmaksızın, şeffafça ve merkezi olmayan bir sistem içinde, dışarıdan hiç kimsenin müdahale etmeyeceği bir süreçte harekete geçmektedir. (4-a) "Tıpkı bir tutar verilip komut ile yiyecek içecek otomatından yiyecek içecek alırcasına" konsere dair bir akıllı sözleşme akdedilmektedir.(4-b)

Sanatçı ve organizatör, konser sözleşmesini düzenlerken hangi aşamaları kaydeder?

"Nasıl müzakere edilir": Koşullar, blok zincirindeki taraflarca şeffaf olarak görülmelidir ki iki taraf da sözleşme şartlarını müzakere edebilsin.

"Nasıl onaylanır?": İki taraf da konser tarihi, organizatörün sahne hazırlama ve konser organize etme ücreti, sanatçı ve orkestranın alacağı ücret, cezai şart, veya aşağıda belirtilen olası ihtilaflar gibi şartlarda ve esaslı unsurlarda anlaştıktan sonra sözleşme blok zincirdeki son halini alır ve hiçbir tarafça değiştirilemez.

Sözleşme hangi teknik altyapıya sahiptir?: Dünyada en yaygın akıllı sözleşme platformu Ethereum'dur. Bu gibi ve EOS, Hyperledger, Tezos, Stellar, Algorand gibi diğer birçok kripto para birimi blok zincirinde de konser organizasyonu için işlem yapılabilecektir." Ayrıca konserde sanatçı için kuliste, konser öncesi, konser arasında ve sonrasında yararlanacağı sigorta, özel sürücülü ulaşım, davet ettiği konunun NFT bileti, konaklama gibi özel hizmetler de akıllı sözleşme sayesinde yukarıda belirtilen token içinde erişime açılabilir.(4-c)

Sözleşmenin esasları neler olmalıdır?

Sanatçı ile organizatör arasında yapılan konsere ilişkin akıllı sözleşmede

sanatçının borcu, taraflarca kararlaştırılan yer ve zaman diliminde konserini icra etmeyi taahhüt eder. Organizatörün borcu da konser sahibi sanatçıya, orkestrasına bir bedel ödemektir. Sözleşme yükümlülükleri yerine getirilmediği takdirde karşı tarafa verilen zarar, cezai şart hükmü ile daha etkin giderilebilecek, cezai şart, sözleşmede bir baskı, yaptırım unsuru olarak yer alacaktır. Konser sözleşmesinde genel ahlaka ve adaba aykırı hükümler yer almamalıdır. Tarafların ticari unvanları ve iletişim bilgileri ile birlikte belirtilmelidir. Sözleşme konusu çelişkiye mahal vermeyecek bir biçimde açıkça belirtilmelidir. Tarafların hakları ve yükümlülükleri ayrıntılı olarak açıklanmalıdır. Konser esnasında alınacak kayıtlara ilişkin sözleşme içeriğine kayıt ve yayınlara dair özel hükümler eklenmelidir. Sahnenin, ışık ve ses sisteminin, kulisin hazırlanması ile sahnede branding çalışması, konser öncesi tanıtım vb. gibi hususlar sözleşme içeriğinde yer almalıdır. Bedelin nasıl ödeneceği açıkça düzenlenmelidir. Konser sözleşmesinde vergiler, sözleşmenin süresi, sona ermesi ve fesih halleri, tebligata ilişkin hükümler ile uyuşmazlık durumunda uygulanacak hukuk yer almalıdır.(5) Belirtilen bu sistematik ile anlaşılmaktadır ki ihtilafın çözümü konusunda en önemli delil sözleşmenin kendisidir.

Akıllı sözleşme olarak yapılmasındaki faydalar nedenlerdir?

Akıllı sözleşmeler ve yapılan tüm işlemler Dağıtık Defterlerde (Distributed Ledger Technology — DLT) tutulduğu için çok yüksek bir güvenlik seviyesine sahiptir. Aynı zamanda, sözleşmenin kaybolması, yok olması neredeyse imkansızdır. İşlemler aracılar olmadan, kendi kendine ilerlediği için süreç hızlanmaktadır. Elden müdahaleler olmadığı için operasyonel riskler en az seviyededir. Süreçte aracılar olmadığı

için maliyet en düşük seviyededir. Sanatçı ile organizatör, bu faydaları USDC gibi bir kripto para birimi kullanarak ve Compound, Uniswap gibi kripto takas platformlarını akıllı sözleşmelerine aracılık ettirebilirler.(6)

AKILLI SÖZLEŞMEYE KONU KONSERİN, TÜKETİCİLERE "NFT" ARACILIĞI İLE SUNULMASI

NFT; benzersiz, eşsiz ve yerine yenisi konulamayan yani kopyalanamayan dijital ürünlerin adıdır. Açılımı Non-Fungible Token'dır. Bu NFT uygulaması sanat sektöründe de hızla yaygınlaşmaya başlamış olup **müzik** endüstrisinde ilk geniş kapsamlı uygulaması; **Kings of Leon (KOL)** müzik grubu 'When You See Yourself' adlı yeni albümünü, NFT olarak yayınlaması ile konu olmuştur.(7). Bu albüm, müzik endüstrisinde örnek bir NFT uygulama projesi seçilmiş olup NFT uygulaması ile üretilen versiyonu özel avantajlara sahip tek ürün olma özelliğini taşımaktadır. KOL tarafından hayata geçirilen bu projede, **tokenların içerine yerleştirilen sanat eserleri ve konser bileti**, token sahibi tarafından hiçbir aracıya gerek kalmadan **kullanılabilecektir**. KOL örneğinde NFT sahipliği özel tasarlanmış bir **konser bileti**ni açabilmektedir. Token haline getirilmiş olan bu bilet benzersiz olup herhangi **bir konser** bileti yada yine KOL grubuna ait başka bir **konser bileti** ile aynı değildir. Fiziksel ve dijital dünya ile entegre olarak, KOL grubuna ait **konser biletlerini** temsil eden NFT'ler bir bilet satış aracı kurumuna ihtiyaç olmadan güvenli, hızlı bir şekilde farklı bir kullanıcıya direkt satılabilmektedir.

3- TÜRKİYE İÇİN BİR TEMENNİ:

Yukarıda anlatılan; sanatçılar ile yapılan konser organizasyonuna dair akıllı sözleşmenin ne olduğu, nasıl düzenlendiği, dijital hak ve yükümlülükleri blockzincir teknolojisi ile içeren bir eser sözleşmesi oluşu, geçerliliği ve kodlarının güvenli bir yazılıma sahip olması, düzenlenirken hangi aşamaların kaydedildiği, sözleşme esaslarının neler olduğu, akıllı sözleşme olarak yapılmasında ne gibi faydalar sağladığı ve sözleşmeye konu konseri tüketicilere NFT aracılığı ile sunulmasına ilişkin imkanların sanatçılar, organizatörler, girişimciler, bilişim şirketleri, Bakanlıklar, sivil toplum kuruluşları ve bilişim hukukçuları işbirliği ile en kısa zamanda ülkemizde de uygulanacak olmasını ipe çekerek bu uğurda emeği geçenlere kolaylıklar ve başarılar diliyorum. Teşekkürlerimle.

KAYNAKÇA

- (1) [İsviçre Federal Mahkemesi Kararı](#): BGE 98 II 305, S.311, BGE 109 II 34, S.37/www.bger.ch
- (2) Pakize Ezgi Akbulut /Yüklenicinin Eser Meydana Getirme Borcu – The Obligation Of Carrying Out The Work Of The Contractor – Pakize Ezgi Akbulut, (20-Inonu University Law Review – InULR 11-1: 85-99; 2020)
- (3) Çağla Gül Şenkardeş; (4/a,b,c) Çağla Gül Şenkardeş-
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2005607>
- (5) Av. Tuğsan Yılmaz-
<https://www.tugsanyilmaz.av.tr/sozlesme-hukuku/organizator-ile-sanatci-arasinda-akdedilen-konser-sozlesmeleri>)
- (6) [Murat Güleç-Fintech İstanbul](#)-
<https://fintechistanbul.org/2022/06/03/akilli-sozlesme-smart-contract-nedir-nasil-calisir/>
- (7) [Çağla Gül Şenkardeş](#)-
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2005607>

ÇEREZLER BAĞLAMINDA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

Av. Hilal Karakaş EKER

Her gün kullandığımız internet sitelerinde karşılaştığımız çerez bannerlarına ne kadar dikkat ediyoruz? Çerezlerin aslen ne yapmakta olduğu konusunda bilgimiz var mı? Kendi sahip olduğumuz web siteleri ve uygulamalardaki çerez yönetimi ve mevzuata uyum konusunda yetkin miyiz?

Bu yazımın amacı çerezler konusunda biraz farkındalık sahibi olunmasına yardımcı olmak.

Çerezler, ziyaret ettiğiniz web siteleri tarafından oluşturulan bilgisayarınızın sabit diskinde saklanan küçük metin dosyalarıdır. Ziyaret edilen web sitesi (mobil web siteleri ve uygulamalar için de geçerlidir. Bundan sonra hepsini kapsayıcı şekilde site olarak anılacaktır.) yapılan her tık ile neredeyse bütün davranışlarınızı takip etmekte ve daha sonra hatırlamak üzere kaydetmektedir. Çerezler kaydettiği bu bilgiler sayesinde kullanıcıya daha hızlı ve daha bireysel hizmetler sunabilmektedir. Örneğin siteyi ziyaret ettiğinizde sizi tanır ve her seferinde giriş yapmanıza gerek olmaz veya site içinde yaptığınız özelleştirmeler hatırlanır ve bu sayede size daha kişisel bir hizmet alma imkânı sağlanır. Çerezler çoğunlukla e-ticaret siteleri tarafından kullanılmaktadır. Örneğin çerezler kullanılmazsa, bir alışveriş için sepete eklediğiniz ürünleri, başka bir siteyi ziyaret edip tekrar alışveriş için geri döndüğünüzde bulamazsınız ve hatta her seferinde tekrar üye girişi yapmanız gerekir. Çerezler pek çok açıdan kullanıcıya avantaj sağlar. Önceki aramaların hatırlanması, diğer sitelerle entegre olması halinde daha kolay erişim ve paylaşım imkânı gibi. Fakat tüm bunların dışında çerezler bazen bazı siteler tarafından reklam amaçlı olarak da kullanılabilir. Örneğin bir sitede incelediğimiz ayakkabı sonrasında, gezindiğimiz pek çok diğer sitelerde ayakkabı reklamlarına rastlamamız ve hatta o veya başka bir ayakkabıyı alsak bile bitmeyen ayakkabı reklamları. İşte o zaman işler değişiyor. Çok teknik detaylara girmeyeceğim fakat daha iyi kavramak ve ileride

anlatacağım mevzuata uygunluğun sağlanması açısından çerez türlerinden kısaca bahsetmek istiyorum.

Kullanım amaçlarına göre çerez türleri

- Zorunlu çerezler
- İşlevsel çerezler
- Performans-analitik çerezler
- Reklam-pazarlama çerezleri

Taraflarına göre çerez türleri

- Birinci taraf çerezleri
- Üçüncü taraf çerezleri

Saklama sürelerine göre çerez türleri

- Kalıcı Çerezler
- Oturum çerezleri

Zorunlu çerezler

Web sitesinin temel özelliklerinden faydalanabilmek için kullanılan çerezlerdir. Kullanıcının talep etmiş olduğu bir bilgi toplumu hizmetinin kullanılabilmesi için kullanılması zorunludur. Log-in olma, site içi filtreleme veya arama motorları varsa onları kullanabilme gibi. Genellikle kesinlikle gerekli çerezler olarak da anılmaktadır.

İşlevsel çerezler

Zorunlu çerezler kadar elzem değildir ama sitenin daha kullanışlı olmasını sağlamak ve kullanıcıya daha iyi hizmet verebilmek için kullanılmaktadır. Kullanıcının daha önce belirlemiş olduğu dil tercihinin daha sonraki girişlerde aynı şekilde ona sunulması bu çerez türüne örnek verilebilir.

Performans-analitik çerezleri

Kullanıcının web sitesindeki davranışları hakkında bilgi toplar, analiz eder. Nereye kaç kez tıkladığı, sayfaları kaydırma hareketlerine kadar izlenmesi mümkündür. Bu çerezler genellikle büyük veri toplayan üçüncü taraflarca yerleştirilir. (ör. Google Analytics).

Reklam-pazarlama çerezleri

Kullanıcı açısından pek de masum olmayan bu çerezler, kişisel deneyimleri analiz ederek, daha bireysel reklamlar sunulmasının dışında, kendisine reklam gösterilen kullanıcının daha sonra farklı bir sitede satın alma işlemi gibi herhangi bir işlem yapıp yapmadığını öğrenme, reklamlarla nasıl bir etkileşime girildiği le ilgili olarak bilgi edinmek için bu çerez türü kullanılır.

Birinci taraf çerezleri

Doğrudan ziyaret edilen web sitesi tarafından cihaza yerleştirilir.

Üçüncü taraf çerezleri

Ziyaret edilen siteden farklı, site içine yerleştirilmiş facebook, google gibi üçüncü tarafların kullanıcıların analitik ve reklam çerezleri gibi çerez türleri ile kullanıcının davranışlarının takibi amacıyla yerleştirilmiş çerezlerdir. Kişi facebook'a girmese dahi, günün hangi saatinde, ne kadar süre ile, hangi siteleri ziyaret ettiği gibi bilgilerle milyarlarca kullanıcı hakkında profil oluşturur.

Oturum çerezleri

Sitenin ziyareti süresince açık kalır. Tarayıcı kapatıldığında silinir.

Kalıcı Çerezler

Bu tür çerezler ziyaretçilerin tercihlerini hatırlamak için kullanılır ve tarayıcılar vasıtasıyla ziyaretçilerin cihazlarında depolanır. Kalıcı çerezlerin bazı türleri;

internet sitesini kullanım amacı gibi hususlar göz önünde bulundurarak ziyaretçilere özel öneriler sunulması için kullanılabilir. Kalıcı çerezler sayesinde internet sitesinin aynı cihazla tekrardan ziyaret edilmesi durumunda, ziyaretçilerin cihazlarında internet sitesi tarafından oluşturulmuş bir çerez olup olmadığı kontrol edilir ve var ise, internet sitesinin daha önce ziyaret edildiği anlaşılır ve ziyaretçilere iletilecek içerikler bu doğrultuda belirlenir. Örneğin reklam verenler bir kullanıcının internet tarama, alışkanlıklarıyla ilgili bilgilerini uzun bir süre boyunca kaydederek kullanabilirler. Son kullanma tarihi olabilir. Olmalıdır. Aksi halde silinene kadar çerezin kullanımı devam eder.

Bu kadar teknik bilgi yeter. Şimdi biraz için hukuki boyutuyla devam edebiliriz.

Çerezler, Avrupa Birliği'nde E-Gizlilik Direktifi ile özel olarak düzenlenmektedir ve GDPR (General Data Protection Regulation-Genel Veri Koruma Tüzüğü) ile birlikte uygulanmaktadır. Ülkemizde ise E-Gizlilik Direktifi gibi çerezleri içeren özel bir düzenleme olmamakla beraber, KVKK'nın genel hükümleri çerçevesinde değerlendirme yapılması gerek. Çerezler konusunda doğrudan uygulanabilir bir düzenleme olmaması ve çerezlerin tabi olduğu kurallar çerçevesinde belirsizlikler yaşandığı yönünde yapılan eleştiriler sonucu 20 Haziran 2022 tarihinde Çerez Uygulamaları Hakkında Rehber yayınlanmıştır.

Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında değerlendirildiğinde, çerezler aracılığıyla kişiye ait belirli veya belirlenebilen verilerin toplandığı aşıkardır. Zira çerezler, rakam-harf kombinasyonundan oluşmaları sebebiyle tek başlarına kişisel veri

niteliğine sahip olmasalar da diğer bilgilerle birleştiklerinde ilgili kişileri belirlenebilir kılmaları sebebiyle kişisel veri olarak kabul edilmektedirler. O halde çerezler aracılığıyla veri işlenmesi halinde 6698 sayılı Kanuna uygun işleme yapılması önem arz eder. Detay olarak burada belirtmekte fayda var, unutulmamalıdır ki her ne kadar GDPR Avrupa hukuku düzenlemesi içinde yer alsa da Avrupa birliği üyelerinin verilerinin işlenmesi halinde GDPR' a uygun işleme yapılmalıdır.

Kişisel veriler, ancak Kanun'un 5. Maddesinde belirtilen işleme şartlarının varlığında işlenebilir. Bu şartlar yoksa açık rıza alınmalıdır. Zorunlu çerezler açısından her sitenin verdiği hizmet ile çerezlerin niteliğine göre değerlendirme yapılması gerekmekle, Kanunun 5. Maddesi 2. Fıkrasında işleme şartlarından sözleşmenin ifası ile doğrudan ilgili olması (m.5/2-c) veya hukuki yükümlülüğün yerine getirilmesi için zorunlu olması (m.5/2-ç) veya bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için zorunlu olması (m.5/2-e) veri sorumlusunun meşru menfaatleri için zorunlu olması (m.5/2-f) sebepleri ile işlenebilir. Örneğin reklam çerezleri konusunda kullanıcının açık rıza verip vermediğinin ispatı için bunun bilgisini tutan çerezlerin kullanılması durumunda bu çerezler konusunda bir açık rıza alınmasına gerek yokken, reklam çerezlerinin kullanılması için açık rıza alınması şarttır. Zorunlu çerezler dışında kalan, analitik, reklam çerezleri gibi çerezler konusunda açık rıza alınması gerektiği aşıkardır. Reklam çerezleri açısından bir ticari web sitesi veri sorumlusunun, ticari kazançlarını arttırdığı için reklam çerezlerini kullanmasının meşru menfaati açısından gerekli olduğu gibi bir yaklaşımı geçerli değildir. Burada

zorunluluğun kullanıcı açısından değerlendirilmesi gerekir.

Bu kısımda açık rıza unsuru üzerinde biraz daha durmak istiyorum. Açık rızanın Kanun'un 3. Maddesinde belirtilen açık rızaya uygun olarak alındığının söylenmesi için, belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirmeye dayalı ve özgür iradeyle alınması gerekir. Aynı zamanda açık rızanın veri işleme faaliyetine başlanmadan önce alınması gerekir. 95/46 EC sayılı Avrupa Birliği Direktifine göre açık rıza; ilgili kişinin kendisiyle ilgili veri işlenmesine, özgürce, konuyla ilgili yeterli bilgi sahibi olarak, tereddüte yer bırakmayacak açıklıkta ve sadece o işlemle sınırlı olarak verdiği onay beyanı şeklinde anlaşılmalıdır.

Çerezler açısından açık rıza unsurlarını incelersek;

Belirli bir konuya ilişkin olması; çerez kullanımını kabul ediyorum gibi genel ifadelerin olmaması gerekir. Birden çok kategoriye ilişkin verinin işlenmesi söz konusu olacaksa, hangi verilen ne amaçla işleneceği konusunda belirli olması gerekir.

Bilgilendirmeye dayalı olması; Veri işlemekten önce ve en geç veri elde edildiği esnada kullanıcının işlenecek verileri hakkında, hangi amaçla işleneceği, ne kadar süre saklanacağı, kimlere aktarılacağı gibi Kanun'un 10. Maddesinde sayılan hususlar konusunda bilgi vermesi gerekir. Çerezler açısından bu bilgilendirmenin Aydınlatma Metni içerisinde çerezler başlığı altında yer alabileceği gibi, pratikte daha sık karşılaşıldığı gibi Çerez politikası (ve bence daha doğru ifadeyle Çerez Aydınlatma Metni) içerisinde yapılması gerekir. Yeterli bilgilendirmenin yapılmış olduğunun kabulü için, aydınlatma metni veya

çerez metinlerinde çerezin adı, kullanım amacı ve kullanım süresi ile birinci veya üçüncü taraf olup olmadığı bilgilerine de açıkça yer verilmesi Kurum tarafından çerezlere ilişkin rehberde "tavsiye olunur" şeklinde ifade edilmiştir.

Özgür iradeyle açıklanması; özgür irade unsurunu çerezler bakımından pek çok farklı açıdan değerlendirebiliriz. Opt-in ve opt-out kavramları önemli ve maalesef pek çok sitede bu hususun göz ardı edildiği gözleniyor. Opt-in rızanın aktif bir hareketle verilmesi, opt-out ise aktif bir hareket olmaksızın önceden seçili olarak sunulan seçeneğe ilişkin rızanın var kabul edilmesidir. Ziyaret ettiğimiz web sitesinde karşımıza çıkan pop-up larda reklam, istatistik veya analiz çerezlerinin önceden kabul edilmiş şekilde işaretli olması durumunda opt-out yöntemi uygulanır. Kullanıcı bu amaçlarla verisinin işlenmesini istemiyorsa her bir işaretli seçeneği kapatarak rızasını ifade eder. Burada rızanın bizim özgür irademize bırakılmadığı kabul edilir. Kurulun 2020 yılında verdiği Amazon Turkey kararında, "Promosyon e-postaları" kısmında haberdar olunmak istenen başlıkların seçimi için gelen ekranda 10 başlığın kutucuklarının seçili olarak geldiği tespit edilmiş, Kurul KVKK'nın 3. maddesine atıf yaparak Amazon'un web sitesinde opt-out yöntemini benimsediğini ancak rıza alınırken bireylerin bilinçli olarak rıza vermelerini sağlayan opt-in yönteminin benimsenmesi gerektiğini belirterek idari para cezası uygulamıştır. Avrupa Veri Koruma Tüzüğü'nde de opt-in sisteminin benimsendiği görülmektedir. Avrupa Adalet Divanı'nın 2019 tarihinde yayınlanan ve çerez kullanımında kullanıcı rızalarının Direktif açısından ele alındığı Planet49

kararında, rızanın aktif bir davranışla verilmesi gerektiği, ifade edilmiştir.

Web sitesinin çalışması açısından zorunlu olan çerezlerin opt-out (önceden seçili) olarak düzenlenmesi mümkün gibi görünürken, performans, reklam gibi pazarlama çerezlerinin opt-in yöntemi ile kullanıcılara sunulması gerekir. Aksi açık rıza unsurunu sakatlayacağı için kanuna aykırı olacaktır.

Açık rızanın özgür iradeyle dayanması, kişiliğe sıkı sıkı bir hak olması dolayısıyla verilen rızanın her zaman geri alınabilmesini gerektirir. Bunun için çerez yönetim paneli düzenlenmeli, panele erişim kolay olmalıdır ve izinler kolaylıkla yönetilebilmelidir. Ayrıca farklı çerezler için ayrı ayrı düzenleme yapılabilmelidir. Zira Veri Koruma Tüzüğü'nün gerekçesinin 43. maddesinde de kullanıcıların farklı kişisel veri işleme amaçlarına ayrı ayrı rıza vermelerine izin verilmeyorsa, rızanın özgür iradeyle verildiğinden söz edilemeyeceği vurgulanmaktadır.

Özgür irade unsurundan bahsederken birde çerezler açısından çerez duvarları konusunu es geçmek olmaz. Çerez duvarları bir ziyaretçinin internet sitesinde yer alan tüm çerezlerin kullanılmasına onay vermedikçe internet sitesinin içeriğini görüntülemesini engelleyen uygulamalardır. (alt bilgi kvkk alıntı) Hizmetin ön koşulu olarak açık rıza verilmesinin şart koşulması, özgür iradeyi sakatlayacaktır. Kurul 2019 yılında vermiş olduğu sadakat kart kararı buna ilişkindir.⁶

⁶

<https://www.kvkk.gov.tr/lcerik/7348/2019-198>

Şimdi bu noktada sizlerle birkaç örnek paylaşmak istiyorum.

Bakınız bu site analitik çerezlerden tutun reklam çerezleri dahil pek çok çerezi işlediğini söylüyor. Aynı zamanda analiz ortakları olan 3. Kişilerle paylaştığını bilgisini de vermiş kullanıcıyı bilgilendirmiş. Bahsettiği çerezler vasıtasıyla kullanıcı verisini işlerken kullanıcıya sormaya gerek duymamış. Yapıyorum haberin olsun demiş. Açık rıza hak getire. Eşit şekilde kabul et veya reddet hakkı zaten yok, bir de nudging yöntemi (dürtme teorisi-yöntemi) ile "tüm çerezleri kabul et" ilgi çekici bir şekilde kullanıcıyı kabul etmeye yönlendiriyor.

Bilinçli bir kullanıcıyız, çerez ayarlarına tıkladık. Karşımıza gelen ekranda yine "Tümüne izin ver" butonu ve aşağıda çerez ayarları kısmı ile çerez türlerine göre seçim yapıp "Seçimleri onayla"

veya "Tümünü reddet" ile tercihimizi yapabiliyoruz.

Bir diğer örnek;

Segmentify	_sgf_test_mode	180 gün	Üçüncü Taraf Çerez	Ziyaretçinin bir test kullanıcısı olup olmadığını kontrol etmek için bir işaretir ve test kampanyalarına erişebilir.
Segmentify	_sgf_tracking	390 gün	Üçüncü Taraf Çerez	Ziyaretçinin izlemeyi devre dışı bırakıp bırakmadığını kontrol etmek için bir işaretir. Diğer tüm Segmentify ile ilgili çerezleri ve yerel depolama verilerini devre dışı bırakır.
Segmentify	_sgf_delayed_actions	30 gün	Local Storage	Delay verilmiş Segmentify kampanyaları için kampanyaya özel verileri depolamak için bir JSON nesnesidir.
Web sitesi, deneyiminizi geliştirmek için çerezler kullanır. Çerez politikası hakkında daha fazla bilgi edinin. Çerez Politikası			Üçüncü Taraf Çerez	Ziyaretçi tarafından tıklanan farklı banner'lar için benzersiz kimlikler bir listesidir.
			Session Local	Segmentify sunucularına gönderilmeye üzere depolanan müşteri hareketlerinin bir

Maalesef bir önceki örneğimizden daha vahim. Kabul etmekten başka hiçbir çaremiz yok. Zaten "Kabul et" butonuna tıklamasak bile site 23 çerez kullanıyor. Bir çerez politikasına bakalım diyoruz. Çerezler kısımda görüldüğü gibi Kanun'un 10. Maddesine uygun bir şekilde tek tek hangi çerezleri, hangi amaçla kullandığı, aktarım yaptığı, hangi çerezleri aktardığı ne kadar süre ile sakladığı gibi bilgilerle kullanıcı bilgilendirilmiş. Ama en önemli unsur "Açık Rıza" almaya ihtiyaç duyulmamış.

Bu sitede 204 çerez kullanımda. Çerez için kullanıcının karşısına gelen bir banner yok. Eğer merak edip bakmak isterse, sayfanın altında gizlilik politikası içinde yer alan Çerez politikası linkine ulaşabilir. Çerez politikası içinde "...i'de bulunduğunuz süre boyunca 'cookie' olarak da adlandırılan çerezlerin ve buna benzer unsurların tarayıcınıza yerleştirilmesi söz konusu olabilir. ayrıntılı bilgi için lütfen çerez politikamıza ÇP ziyaret ediniz.

“çerezleri kabul et” seçeneğini tercih etmeniz halinde çerez kullanımına izin vermektedir.” gibi bir ibare var. Bana denk gelmedi, bu konuda farkındalığım yüksek. Hangi ara tümüne izin vermiş olabilirim bilmiyorum. Zaten politikasında bahsettiği gibi başka şansım yokmuş gibi.

Kullanımdaki çerezler

İzin veriliyor	Engelleniyor
Bu sayfayı görüntülediğinizde aşağıdaki çerezler ayarlandı	
1rx.io a-mo.net prebid.a-mo.net adentifi.com adform.net adkernel.com	
Ad	çerez seçilmedi
İçerik	çerez seçilmedi
Alan adı	çerez seçilmedi
Yol	çerez seçilmedi

Engelle

Kaldır

Bitti

Bu örnek halihazırda ziyaret ettiğim sitelerin neredeyse yüzde sekseninde benzer. Daha çerez izni isterken bile kullanıcı onay vermeden kullanılan çerezler,ntarayıcıdan kontrol edildiğinde “izin veriliyor” şeklinde ayarlanmış oluyor.

Yukarıda bahsettiğim “Opt-in” “ Opt-out” kavramları için bir ekran resmi görseli paylaşıp, örneklerle son vereceğim.

Onay Tercihlerini Yönet

+ Kesinlikle gerekli çerezler	Her Zaman Etkin
+ İlev veya kişiselleştirme çerezleri	☒
+ Analiz çerezleri	☒
+ Davranışsal reklam çerezleri	☒
+ Sosyal Medya Tanımlama Bilgileri	☒

Seçimlerimi Onayla

Bu sitede herhangi bir uyarı almadım. Çerez Ayarları sekmesini aradım, buldum. Tercihlerim önceden seçilmiş (opt-out) şekilde karşıma çıktı. Bunları tek tek kapatarak seçimlerimi onaylamam gerekiyor. Bu uygulama Avrupa Birliği mevzuatına aykırıdır.

Son olarak, veri işleme hukukunun en önemli konusu diyebileceğimiz, kanunların temeli sayılan ilkelerden bahsetmek gerek. KVKK 4. Maddenin 2. Fıkrasında veri işlemede uyulması zorunlu esaslar sayılmıştır. Çerezler yoluyla kişisel veri işleme noktasında da bu ilkelere uyulması zorunluluktur.

Hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma,

Doğru ve gerektiğinde güncel olma,

Belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme,

İşlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma,

İlgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme.

Örneğin bir e-ticaret sitesinin, çerezler vasıtasıyla kullanıcıyı site içerisinde davranışlarını takip ederek farklı parametreler kullanarak özel nitelikli sayılan din veya sağlık bilgisini tespit etmesi verinin işleme amacı ile ölçülü, bağlantılı ve sınırlı olmayacaktır. Veya

işlevsel veya reklam çerezlerinin süresiz olarak saklanması işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme ilkesine aykırılık teşkil eder. Çerez türlerine göre saklama süreleri değişkenlik gösterebilir. Fakat yinede süresiz bir veri işleme kanuna ve Avrupa Birliği mevzuatlarına da uyumlu ve uygun değildir.

Çerez yönetimi araçlarının bazılarında kullanıcıya öncelikli olarak "Çerezleri Kabul Et" ve "Kişiselleştir" seçenekleri sunulmakta olup ilgili kişi nezdinde çerezlerin reddedilmesinin mümkün olmadığı şeklinde bir algı oluşturulmaktadır. (Örnek yukarıdaki görsellerde mevcut) Bu durum ise; KVKK'nın 4. maddesinde düzenlenmiş olan hukuka ve dürüstlük uygun olma ilkesi ile gelişmektedir. Dürüstlük kuralına uygun olma ilkesi uyarınca veri sorumlusu, veri işlemedeki hedeflerine ulaşmaya çalışırken, ilgili kişilerin çıkarlarını ve makul beklentilerini dikkate almalıdır.

Yazımı sonlandırmadan Kurul'un 10.03.2022 tarih ve 2022/229 numaralı çerez ihlal kararını ve Fransız Veri Koruma Otoritesi'nin (CNIL) daha çok yeni olan 19 Aralık 2022 tarihli Microsoft İrlanda kararını kısaca paylaşmak ve değerlendirmek isterim.

- Kişisel Verileri Koruma Kurumu'nun 10.03.2022 tarih ve 2022/229 numaralı çerez ihlal kararı⁷

Verisi işlenen ilgili kişi, veri sorumlusu tarafından uygulanmakta olan çerez politikasının kişilerin temel hak ve özgürlükleri ile özel hayatın gizliliğine müdahaleci nitelikte olduğu,

Çerez kullanımı hakkında internet sitesinde yer alan politikanın anlaşılması

ve kapsamı belirtilmemiş bilgiler içermesi dolayısıyla çerezler hakkındaki aydınlatma yükümlülüğünün tam olarak yerine getirilmediği,

İnternet sitesinin faaliyetleri ya da kullanılan çerezler kapsamında işlenen kişisel verilerin 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun (Kanun) 9'uncu maddesinde yer aldığı üzere yurt dışına aktarıldığı ve bu kapsamda ilgili kişinin açık rızasının alınmadığı,

Kanun'un 11'inci maddesi uyarınca sahip olunan tüm haklar kapsamında veri sorumlusundan bilgi talebinde bulunulduğu; ancak veri sorumlusunun cevabında yalnızca çerez kullanımlarına ilişkin bilgi verildiği gibi veri sorumlusunun kanuna aykırı davranışlarının olduğunu belirterek gereğinin yapılmasını talep etmiştir.

Kurul tarafından verilen yapılan değerlendirme neticesinde;

Veri sorumlusu tarafından çerezler vasıtasıyla gerçekleştirilen veri işleme faaliyetinin dayanağı olarak Kanun'un 5'inci maddesinin (2) numaralı fıkrasının (f) bendi gösterilmişse de kesinlikle gerekli çerezler statüsünde olmayan çerezler vasıtasıyla gerçekleştirilen işleme faaliyeti bakımından anılan bende dayanılmasının mümkün olmadığı ve ilgili kişinin açık rızasına başvurulması gerektiği,

Veri sorumlusu tarafından kişisel veri niteliğinde "kesinlikle gerekli olmayan" çerezler kullanılması suretiyle Kanun'un 5'inci ve 6'ncı maddesinde yer alan şartlarından herhangi birine dayanılmaksızın işleme faaliyeti gerçekleştirildiği, Kanun'un 9'uncu maddesinde yer alan aktarım usullerinden herhangi birine dayanılmaksızın kişisel veri aktarıldığı ve bu hususların Kanun'un 12'nci maddesinin (1) numaralı fıkrası

⁷ <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7275/2022-229>

hükmüne aykırılık teşkil ettiği değerlendirilmekte olup Kurul tarafından Kanun'un 12'nci maddesinin (1) numaralı fıkrası çerçevesinde veri güvenliğini sağlamaya yönelik gerekli teknik ve idari tedbirleri alma yükümlülüğünü yerine getirmeyen veri sorumlusu hakkında Kanun'un 18'inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi uyarınca 800.000 TL idari para cezası uygulanmasına karar verilmiştir.

Karardan hareketle çerezler aracılığıyla veri işleyen veri sorumlularının, kesinlikle zorunlu çerez ayrımını net bir şekilde yapmaları, bu çerezler dışında kalan çerezler için Kanunda öngörülen işleme şartları yoksa, web sitesine veya mobil uygulamaya giriş anında açık rıza almaları ve açık rızanın da yukarıda bahsettiğim unsurları ihtiva etmesi, opt-in mekanizmasına göre açık rızanın alınmasına dikkat edilmesi gerekir.

Yurtdışına aktarım konusunda çerez hizmeti olarak yerli bir hizmet sağlayıcı ile anlaşılması gerekir. Aksi takdirde yurtdışına veri aktarımı konusu düzenleyen 9. Maddeye göre verinin aktarıldığı ülkede yeterli korumanın bulunması (bu ülkelerin kurulca belirlenip ilan edileceği m.9/3'te belirtilmişse de henüz bu konuda bir gelişme olmamıştır.) veya Türkiye ve ilgili yabancı ülke veri sorumlularının yeterli korumayı taahhüt etmesi ve kurulun izninin bulunması gerekir. Yurtdışına aktarım kullanılan servis sağlayıcıların ve sunucuların çoğunun yurtdışında olmasından dolayı aktarımın olmadığı durumların istisna olduğunu söylemek yanlış olmak. O halde yerli sunucuların kullanılmaması durumunda kanaatim risk almadan bilgilendirme ile açık rıza alınması yoluna gidilmesi en uygun yol olacaktır. Çerezlere ilişkin politika olarak isimlendirilen aydınlatma metnlerinin

eğer ayrı olarak düzenlenmiş ise aydınlatma metni ve gizlilik politikalarına uyumlu olmasına dikkat edilmesi gerekir. Ayrıca tüm veri işleme faaliyetinin yukarıda bahsettiğim genel ilkelere de uygun olması önemlidir.

- CNIL 19 Aralık 2022 tarihli Microsoft İrlanda Kararı⁸

Microsoft'un "bing.com" isimli arama motoru hakkında gelen şikayet üzerine soruşturma başlatılmış ve siteyi kullanan kullanıcıların terminallerine izinleri olmadan çerez yerleştirildiği ve bu çerezlerin reklam amaçlı da kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca Microsoft'un çerez onayını kabul etmek kadar kolay bir şekilde reddetmeye de izin vermediği gerekçesiyle otorite tarafından 60 milyon Euro para cezası kesilmiştir.

Yukarıda bahsettiğim açık rıza kavramı ve rızanın özgür irade ile verilmesi konusu bu cezanın temel meselesidir. Kullanıcının rızası olmadan reklam çerezlerinin kullanılması ve tümünü kabul et ve reddet gibi, hatta reddet için bir butonun olmaması, çerez politikasına yönlendirme gibi uygulamalar, kullanıcıları kabul etmeye teşvik edip, reddetme iradesini etkileyerek rıza özgürlüğünü kısıtlar.

Hem ülkemiz mevzuatı açısından hem de Avrupa Birliği içerisindeki mevzuatlara uygun bir veri işleme faaliyeti gerçekleştirmek için yetkili mercilerin kararları en önemli yol gösterici konumunda. Aynı zamanda mevzuata aykırı veri işlemenin de hafife alınmaması gerektiği verilen cezalarla

⁸ <https://www.cnil.fr/en/cookies-microsoft-ireland-operations-limited-fined-60-million-euros>

açıkça ortada. Şirketlerin çerezler aracılığıyla topladıkları verilerden doğrudan veya dolaylı olarak elde ettikleri kazançlar nedeniyle veri koruma mevzuatlarına uyum konusunda pek istekli olmadıkları görülüyor. Yetkili kurum ve otoritelerin denetimleri arttıkça, verilen kararlar, şirketleri kullanıcıların verilerini hukuka uygun bir şekilde işlemeleri konusunda hizaya sokacaktır.

KAYNAKÇA

<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7348/2019-198>

<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7275/2022-229>

<https://www.cnil.fr/en/cookies-microsoft-ireland-operations-limited-fined-60-million-euros>